

GEWELD IN MIDDEN/OOST GRONINGEN

Een vergelijking tussen Midden/Oost Groningen en Noord/West Groningen op het gebied van demografische kenmerken en geweld.

Masterscriptie juli 2011

Janine Havinga

S 1656996

Rijksuniversiteit Groningen

Vakgroep Sociologie

Masterroute 'Criminaliteit en

Veiligheid'

Begeleiders:

Dr. R. Popping

Drs. H.J. Praamstra

Referent:

Prof. Dr. D.R. Veenstra

**rijksuniversiteit
groningen**

POLITIE
Groningen

Voorwoord

Vol trots presenteer ik u mijn scriptie '*Geweld in Midden/Oost Groningen. Een vergelijking tussen Midden/Oost Groningen en Noord/West Groningen op het gebied van demografische kenmerken en geweld*'. Deze scriptie is geschreven ter afronding van mijn studie Sociologie en in opdracht van politie Groningen.

Mijn stage heb ik gelopen bij regio politie Groningen bij Divisie Informatie op de afdeling RIK. In deze periode heb ik meegeschreven aan het regionaal veiligheidsbeeld van de provincie Groningen. De hoofdstukken 'lichamelijke integriteit' en 'jeugd' vielen onder mijn verantwoordelijkheid. Het was erg interessant om veel verschillende mensen te interviewen en zo een kijkje te nemen in het werkveld. Verder vond ik het een uitdaging om van cijfers en verdiepende gesprekken een mooie rapportage te maken.

Voor het schrijven van mijn scriptie deed ik onderzoek naar de samenhang tussen demografische kenmerken en geweld in Midden/Oost Groningen. Politie Midden/Oost Groningen kampt al jaren met een hoog geweldsniveau en kwam met de vraag of er mogelijk een samenhang was met demografische kenmerken. Het was heel leerzaam om het hele onderzoek van het begin tot het einde uit te voeren. Verder was het motiverend en inspirerend dat vele politieambtenaren geïnteresseerd waren in de uitkomsten van mijn onderzoek. Het voelt goed om iets te schrijven waar ook daadwerkelijk wat mee wordt gedaan.

Gelukkig ging het schrijven van mijn scriptie voorspoedig en vlot. Wat echter een lastig aspect van dit onderzoek in het bedenken van concrete beleidsaanbevelingen. Er zijn in het verleden al diverse pogingen gedaan om Oost-Groningen uit haar vicieuze cirkel te halen. Over deze kwestie heb ik met meerdere mensen gepraat van verschillende afdelingen. Dit leverde interessante discussies met de conclusie dat niemand echt een concreet idee heeft hoe Midden/Oost Groningen er bovenop geholpen moet worden. Wat echter ieder benadrukte is dat er investeringen moeten worden gedaan in Midden/Oost Groningen met het idee dat stilstand achteruitgang is.

Via deze weg wil ik Politie Groningen bedanken voor het bieden van deze unieke kans voor zowel het uitvoeren van mijn stage als het uitvoeren van mijn onderzoek. Het was een erg leuk en interessant om mee te kijken en gesprekken te voeren met mensen van diverse afdelingen. Verder wil ik specifiek mijn begeleider van de politie, Hielke

Praamstra, bedanken. Vooral in het opstarten van mijn onderzoek heeft hij mij goed geholpen. Mijn dank gaat ook uit naar mijn interne begeleider Roel Popping, die mee heeft gedacht en mij begeleidt heeft tijdens dit traject. Tevens bedank ik mijn referent, René Veenstra, voor zijn feedback en tips. Daarnaast wil ik GGD Groningen bedanken voor het beschikbaar stellen van hun data over opleidingsniveau en sociaal kapitaal.

Janine Havinga

Juni 2011

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	6
1. Inleiding	7
1.1. Maatschappelijke relevantie	8
1.2. Wetenschappelijke relevantie	9
1.3. Algemene kenmerken districten	9
1.4. Leeswijzer	10
2. Theoretische achtergrond	11
2.1 Differentiële associatietheorie	11
2.2 Straintheorie	12
2.3 Rationele keuze theorie	13
2.4 Sociale desorganisatietheorie	15
3. Data en methoden	18
3.1. Variabelen	18
3.2. Analysemethoden	22
4. Resultaten	24
4.1. Correlaties	24
4.2 Resultaten per district	24
4.2.1 Geweld per district	26
4.2.2. Burenruzies per district	27
4.2.3. SES per district	27
4.2.4. Koopwoningen per district	28
4.2.5. Werkloosheid per district	28
4.2.6. Gehuwden per district	28
4.2.7. Sociaal kapitaal per district	29
4.2.8. Verhuismobiliteit per district	29
4.2.9. Eengezinshuishoudens per district	29

4.2.10 Allochtonen per district	30
4.2.11 Alle demografische factoren en geweld	30
4.3. Resultaten per gemeente	31
4.3.1 Hoogezand-Sappemeer	32
4.3.2. Oldambt	33
4.3.3. Pekela	34
4.3.4. Stadskanaal	34
4.3.5. Vlagtwedde	35
4.3.6. Conclusie gemeenten en geweld	36
5. Conclusie en Discussie	37
5.1. Conclusie resultaten	37
5.2. Tekortkomingen	40
5.3. Suggesties vervolgonderzoek	41
5.4. Beleidsaanbevelingen	42
Literatuur	45
INHOUDSOPGAVE BIJLAGE	50
Bijlage 1: Gemeentekaart provincie Groningen	51
Bijlage II: Beschrijving van de variabelen	52
Bijlage III: Uitkomsten t-toetsen	63
Bijlage IV: Assumpties lineaire regressieanalyse	65

Samenvatting

In het politiedistrict Midden/Oost Groningen is het geweldsniveau veel hoger dan in district Noord/West Groningen. Vanuit politie Midden/Oost Groningen is de vraag gekomen of demografische kenmerken mogelijk samenhangen met het hoge geweldsniveau. Uit eerder onderzoek blijkt dat een laag opleidingsniveau, laag inkomensniveau, minder koopwoningen, hoge verhuismobiliteit, minder gehuwden, minder sociaal kapitaal, meer een gezinshuishoudens en meer allochtonen zorgen voor een hoger geweldsniveau. In het huidige onderzoek is onderzocht of deze demografische kenmerken bijdragen aan het verschil in geweld tussen Midden/Oost en Noord/West Groningen. Er is gebruik gemaakt van geaggregeerde data. Data zijn gemeten op het niveau van de gemeenten binnen de districten. De data zijn verkregen door middel van gegevens van Statline (van het Centraal Bureau van Statistiek), GGD Groningen en politiegegevens. De hypothesen zijn getoetst door middel van t-toetsen voor onafhankelijke groepen en een lineaire regressieanalyse. Hieruit is gebleken dat er in Midden/Oost Groningen meer laagopgeleiden wonen, het inkomensniveau lager is, er sprake is van een hoge verhuismobiliteit, meer werklozen wonen, meer allochtonen en dat er sprake is van minder sociaal kapitaal dan in Noord/West Groningen. Dit is in lijn met de meeste hypothesen. Genoemde demografische kenmerken hangen dus samen met het hoge geweldsniveau in Midden/Oost Groningen. Vooral inkomensniveau, werkloosheid en het percentage allochtonen hangen samen met geweld en verklaren het verschil tussen beide districten.

Hoofdstuk 1: Inleiding

Vanaf 2002 is er een stijging in de aangiftecijfers met betrekking tot geweld in de provincie Groningen (Praamstra & De Kok, 2008). Deze stijging uit zich vooral in lichtere vormen van mishandeling. Een reden kan zijn dat er een grotere registratiebereidheid is van de politie (Praamstra & De Kok, 2008). Tevens worden er meer aangiftes gedaan van lichte vormen van geweld. Middelhoven en Driessen (2003) geven als verklaring voor de toename in geweldsdelicten dat de omgangsvormen in de samenleving verzuimen. Er wordt sneller geweld gebruikt om problemen op te lossen in plaats van dat communicatieve middelen worden gebruikt. Daarnaast kan er een link zijn tussen geweld en doorgesloten assertiviteit (Van den Brink, 2003). Individuen laten zich steeds minder aanspreken op hun gedrag. Als iemand wel wordt aangesproken, wordt er veelal met geweld gereageerd.

Uit aangiftecijfers van de politie blijkt dat het geweldsniveau in Midden/Oost Groningen hoger is dan in Noord/West Groningen (Praamstra & Smit, 2009;2010). Midden/Oost Groningen staat bekend als een regio met een minder goed leefklimaat. Mensen uit deze regio hebben een slechtere gezondheid en er is vaker sprake van deelname aan criminaliteit (CBS, 2010). Pekela, Bellingwedde en Vlagtwedde, allemaal Oost-Groningse gemeenten, eindigen onderaan in de jaarlijkse vergelijking tussen alle gemeenten van Nederland (Elsevier, 2009).

Vanuit de politie is de vraag gekomen hoe het kan dat er in het district Midden/Oost Groningen relatief zoveel aangiften zijn met betrekking tot geweld in vergelijking met andere gebieden van Groningen. Politie Midden/Oost wil graag weten of demografische aspecten de hoge aangifteratio met betrekking tot geweld kunnen verklaren. In dit onderzoek zal de relatie tussen de hoge ratio aangiftes van geweld en demografische aspecten nader worden onderzocht en daarom luidt de hoofdvraag van deze scriptie:

Welke demografische kenmerken dragen bij aan het verschil in geweld aangiftes tussen Midden/Oost en Noord/West Groningen?

Als blijkt dat er een verschil is in demografische kenmerken tussen beiden districten, wil Politie Midden/Oost Groningen graag weten welke gemeenten er hierbij uitspringen. Tussen de gemeenten in Midden/Oost Groningen is er namelijk veel verschil in het geweldsniveau. Uit politiecijfers blijkt dat gemeenten als Pekela, Hoogezand-Sappemeer, Oldambt, Stadskanaal en Vlagtwedde een veel hoger geweldsniveau hebben dan gemeenten als Slochteren en Menterwolde (Praamstra & Smit, 2009; 2010). Dit leidt tot de volgende deelvraag:

Welke demografische kenmerken zijn het sterkst vertegenwoordigd in gemeenten in Midden/Oost Groningen met een hoog geweldsniveau?

1.1 Maatschappelijke relevantie

De hoge ratio aangiftes met betrekking tot geweld in Midden/Oost Groningen heeft vele gevolgen voor deze populatie. Naast lichamelijke letsels door geweld zijn er ook psychische letsels. De meeste individuen lijden aan depressies en posttraumatische stress stoornissen na geweldsdelicten (Campbell, 2002). Ook afname van zelfvertrouwen, toename van nachtmerries en echtscheiding zijn enkele gevolgen voor slachtoffers (Van Dijk & Oppenhuis, 2002). Tevens leidt geweld tot hoge maatschappelijke kosten (van der Zalm, 2009).

Politie Midden/Oost Groningen kampt al jaren met veel geweldsdelicten in haar regio. Diverse strategieën zijn in het verleden uitgezet om het geweldscijfer te doen reduceren. Echter heeft dit nog niet voldoende vruchten afgeworpen. Wanneer blijkt dat demografische kenmerken samenhangen met de hoge geweldsratio in regio Midden/Oost Groningen kan het beleid worden veranderd om het geweldsniveau te verlagen. Echter, de politie heeft op sommige kenmerken niet veel invloed, zoals eenoudergezinnen, werkloosheid en opleidingsniveau. Daarom zal er intensiever samengewerkt moeten worden met gemeenten en diverse organisaties en instanties. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen dus effect hebben op het gevoerde beleid van de politie jegens geweldsreductie en op de samenwerking met diverse gemeenten en instanties.

1.2 Wetenschappelijke relevantie

Er is al veel onderzoek gedaan naar factoren die invloed hebben op geweld (Snedker, Herting & Walton, 2009; Markowitz & Felson, 1998; Williams & Mickelson, 2007). In dit onderzoek wordt door middel van diverse theorieën beargumenteerd welke demografische kenmerken samenhangen met geweld. Zo wordt er uit verschillende invalshoeken naar dit verschijnsel gekeken. Vervolgens wordt onderzocht of er in district Midden/Oost Groningen ook daadwerkelijk meer sprake is van deze demografische kenmerken dan in Noord/West Groningen. Hiermee wordt getoetst of de gevonden factoren in de literatuur ook in de praktijk waar blijken te zijn. Tevens wordt onderzocht *welke* demografische factoren van doorslaggevende waarde zijn in het verklaren van geweld in de regio Midden/Oost Groningen.

Verder wordt gekeken naar de samenhang tussen sociaal economische status (SES) en geweld. Eerder onderzoek geeft tegengestelde resultaten (Markowitz & Felson, 1998; Cao et al, 1997; Hartnagel, 1980) en daarom is het belangrijk te weten of de relatie tussen SES en geweld opgaat in Midden/Oost Groningen.

Vernieuwend is dat in dit onderzoek met geaggregeerde data wordt gewerkt. Data is afkomstig uit de politiedatabase, Statline van het Centraal Bureau van Statistiek (CBS) en data van een onderzoek van de GGD Groningen. Het gebruik van deze geaggregeerde data roept echter de vraag op of de verbanden causaal zijn te noemen. Er kunnen slechts verbanden worden aangetoond. Door logisch redeneren en aansluiten bij gevonden causale verbanden in de literatuur kunnen er conclusies worden gegeven over de causaliteit van de gevonden verbanden.

1.3 Algemene kenmerken districten

Beiden districten zijn opgedeeld in gemeenten. Deze scheidslijn van gemeenten wordt door politie Groningen gebruikt en wordt in dit onderzoek overgenomen. Er wordt onderzocht of in district Midden/Oost sprake is van meer specifieke demografische factoren (of juist het ontbreken daarvan) dan in Noord/West Groningen. Midden/Oost Groningen en Noord/West Groningen zijn een vergelijkbaar gebied. Beiden zijn het landelijke gebieden. De leeftijdsopbouw ziet er grofweg hetzelfde uit. In beide gebieden is er sprake van vergrijzing. Tevens is er in beide gebieden sprake van veel kleine dorpen

met veel agrarische bedrijven. Er zijn verschillen tussen beiden districten. Midden/Oost telt namelijk meer inwoners, 202.295 tegenover 168.541 inwoners in Noord/West Groningen. In Midden/Oost Groningen zijn er ook meer grote plaatsen zoals Veendam, Winschoten en Hoogezand. Alle drie hebben ze rond de 20.000 inwoners terwijl Noord/West Groningen alleen grote plaatsen als Delfzijl en Appingedam heeft met respectievelijk 17000 en 12000 inwoners. De urbanisatiegraad in Midden/Oost Groningen is dus groter dan in Noord/West Groningen.

De regio Groningen is in drie districten opgedeeld. Dit zijn Groningen/Haren, Midden/Oost, en Noord/West. District Groningen/Haren omvat de beide gelijknamige gemeenten. Gemeentes Appingedam, Bedum, de Marne, Delfzijl, Eemmond, Grootegast, Leek, Loppersum, Marum, Ten Boer, Winsum en Zuidhorn vallen onder district Noord/West. Onder district Midden/Oost vallen de gemeentes Bellingwedde, Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde, Pekela, Oldambt, Slochteren, Stadskanaal, Veendam en Vlagtwedde. Voor een overzicht zie bijlage I.

In deze scriptie wordt onder geweld fysieke mishandeling en bedreiging verstaan. Dit omdat bedreiging meestal een voorloper is van fysiek geweld.

1.4 Leeswijzer

In Hoofdstuk 2 worden verschillende theorieën en hypothesen uiteengezet. In Hoofdstuk 3 worden de data en methoden beschreven. Door middel van de T-toetsen voor onafhankelijke steekproeven wordt getoetst of er in district Midden/Oost Groningen ook meer sprake is van deze demografische factoren dan in district Noord/West Groningen. Door middel van een lineaire regressieanalyse zal tevens worden getoetst welk demografische kenmerk de meeste invloed heeft op geweld. Vervolgens wordt in Hoofdstuk 4 de resultaten beschreven van deze analyses. Vanuit de politie is er tevens de vraag gekomen of er ook op gemeenteniveau gekeken kan worden naar demografische kenmerken. Op gemeenteniveau kunnen verbanden niet worden getoetst, maar er worden wel beschrijvende uitkomsten gegeven. In Hoofdstuk 5 worden de conclusies gegeven van het onderzoek en wordt de scriptie afgesloten met discussie. Hier worden tekortkomingen van het onderzoek genoemd en worden er beleidsaanbevelingen gegeven.

Hoofdstuk 2: Theorie

In dit hoofdstuk zullen er verschillende verklaringen worden gegeven voor geweld zoals de differentiële associatietheorie, de *straintheory*, de rationele keuzetheorie en de sociale desorganisatietheorie. Daarnaast worden relevante demografische factoren genoemd die een rol kunnen spelen bij het verschil in geweldsniveau tussen Midden/Oost Groningen en Noord/West Groningen.

2.1 Differentiële associatietheorie

Volgens de differentiële associatietheorie van Sutherland (1947) wordt crimineel gedrag geleerd door sociale interacties met andere individuen (Lanier & Henry, 2009). Door interacties met mensen uit de nabije omgeving, zoals familie en vrienden, worden vormen van crimineel gedrag overgenomen. Dit kan betekenen dat mensen met geweld leren te reageren op bepaalde situaties (Vowell, 2007). Als iemand ziet dat in plaats van verbaal, problemen met geweld worden opgelost, vergroot dit de kans dat hij/zij dit gedrag overneemt. Als geweld eenmaal is aangeleerd, kan dit door de omgeving in stand worden gehouden (Vowell, 2007; Sheldon, Tracy & Brown, 2001). Vooral in sociale achterstandswijken wordt het reageren met geweld meer in stand gehouden dan in normale buurten (Vowell, 2007; Bursik & Grasmick, 1993). In armere buurten hebben ouders tevens minder toezicht op hun kinderen en leren adolescenten meer van hun vrienden dan van hun ouders (Vowell, 2007).

In de literatuur is er veel bewijs gevonden voor de differentiële associatietheorie (Warr & Stafford, 1991; Alarid, Burton & Cullen, 2000; Hartjen & Priyadarsini, 2003). Voor jongeren geldt dat gedrag van vrienden meer invloed heeft op individueel gedrag dan de houding tegenover geweld van vrienden (Warr & Stafford, 1991). Daden hebben dus meer invloed op gedrag dan houding. In sommige vriendengroepen en buurten is het een geaccepteerde respons om met geweld te reageren op indiscreet gedrag van een ander (Wolfgang & Ferracuti, 1981; Anderson, 1999).

Dit kan ook het geval zijn in district Midden/Oost Groningen. Wellicht is het in dit gebied een normale manier om problemen met geweld op te lossen. Doordat vrienden en buurtgenoten geweld gebruiken, wordt dit gedrag normaal gevonden. Door observatie

van vrienden, familie en buurtgenoten wordt dit gedrag aangeleerd. Daarna wordt door de omgeving dit gedrag, het gebruiken van geweld, in stand gehouden (Vowell, 2007; Sheldon, Tracy & Brown, 2001). Dit kan worden gezien aan de hand van het aantal burenruzie`s in een buurt waarbij fysiek geweld wordt gebruikt. Dit leidt tot de eerste hypothese:

Hypothese 1: In gemeenten in Midden/Oost Groningen zijn er meer burenruzie`s waarbij fysiek geweld wordt gebruikt dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

2.2 Straintheorie

De *straintheorie* van Merton (1938) legt de nadruk op de sociaal economische status (SES) van een buurt voor het verklaren van geweld. De theorie gaat er vanuit dat ieder mens streeft naar succes in vormen van materiële goederen en status (Bovenkerk & Leuw, 2007). Hierin falen leidt tot gevoelens van onrechtvaardigheid en wrok (Nieuwbeerta et al., 2008). Vooral als men zich beperkt voelt in de middelen en kansen om hoger op te komen, gaat iemand sneller over op vormen van criminaliteit zoals het gebruiken van geweld (Nieuwbeerta et al., 2008). Dit verband is sterker in extreem economisch achtergestelde buurten (Hannon, 2005; Krivo & Peterson, 1996).

In economisch achtergestelde buurten kunnen volgens Anderson (1994) *codes of the streets* heersen (Anderson, 1994; Markowitz & Felson, 1998). Deze *codes of the streets* bepalen hoe men zich hoort te gedragen. Door het gebrek aan materiële goederen wordt de nadruk gelegd op krijgen van respect. Dit ontvangen van respect is belangrijk voor zelfwaarde en status. Als men respectloos is, wordt dit afgestraft met geweld. Dit is noodzakelijk om zo aan de verwachting van anderen te voldoen. Tevens lost men zodoende de eigen problemen op.

De stratificatiehypothese stelt dat hoe lager SES van een buurt, des te minder vaak men in die buurt voor het oplossen van problemen gebruikmaakt van de wet en des te vaker men het onderling afhandelt (Black, 1976; Goudriaan, Wittebrood & Nieuwbeerta, 2004). Dit kan gebeuren door middel van geweld. Mensen met een lage SES gebruiken vaker geweld, omdat zij een groter belang hechten aan moed tonen in conflicten

(Markowitz & Felson, 1998). Tevens willen ze door het gebruik van geweld hun status verdedigen (Wolfgang & Faracuti, 1967). Op basis hiervan kan de tweede hypothese worden opgemaakt:

Hypothese 2: In gemeenten in Midden/Oost Groningen is er sprake van een lager SES (een gemiddeld lager inkomen en opleidingsniveau) dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

In het huidig onderzoek bestaat SES uit inkomensniveau en opleidingsniveau. Deze twee kenmerken vertonen ook een samenhang met geweld. Onderzoek wijst uit dat de aanwezigheid van geweld direct gerelateerd is aan het inkomensniveau (Williams & Mickelson, 2007). Inkomen heeft dus een invloed op het geweld in een buurt (Vanfossen, Brown, Kellam, Sokoloff & Doering, 2010). Als men een lager inkomen heeft, pleegt men eerder geweld dan wanneer men een hoger inkomen heeft.

Bovendien blijkt opleidingsniveau een belangrijke voorspeller te zijn voor herhaald crimineel gedrag (Nieuwbeerta & Blokland, 2006). Laagopgeleiden plegen vaker geweld dan hoogopgeleiden (Hardyns, Pleysier & Pauwels, 2010). Opleidingsniveau en inkomen vormen samen de SES van een individu en dit hangt samen met het geweldsniveau in een buurt (Snedker, Herting & Walton, 2009; Shaw & McKay, 1942).

2.3 Rationele keuzetheorie

Volgens de rationele keuzetheorie worden de kosten van gedrag afgewogen tegen de baten van gedrag. Als men meer te verliezen heeft, worden de kosten van criminaliteit groter (Lanier & Henry, 2009; 81). Dit kunnen factoren zijn als het beschikken over een baan en het hebben van een gezin. Hierdoor heeft men meer verantwoordelijkheid en dus meer te verliezen.

Zowel opleidingsniveau als huiseigenaarsschap hebben effect op het midden van geweld (Hardyns, Peysier & Pauwels, 2010). Huiseigenaarschap bij mannen blijkt een remmende invloed te hebben op geweld. Door het bezitten van een huis wordt de

verantwoordelijkheid groter, en worden de kosten van criminaliteit hoger. Dit leidt tot de derde hypothese:

Hypothese 3: In gemeenten in Midden/Oost Groningen is er sprake van relatief minder koopwoningen dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

Daarnaast zorgt het hebben van een baan voor meer verantwoordelijkheid. Als men geen baan heeft, heeft men die verantwoordelijkheid niet. Een hoge ratio werkloosheid in een buurt kan dus effect hebben op het geweldsniveau in een buurt. Het blijkt ook dat werkloosheid een significante samenhang heeft met crimineel gedrag (Dykstra & De Valk, 2007; Freeman, 1996). Specifieker hangt geweldsmisdrijven samen met het aantal werklozen in een gemeente (Borghans & ter Weel, 2003). De volgende hypothese luidt dan ook:

Hypothese 4: Het aantal werklozen in gemeenten in Midden/Oost Groningen is hoger dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

Daarnaast zorgt mannelijke werkloosheid voor een lagere trouwratio, wat leidt tot meer geweld (Wilson, 1996; Vanfossen et al, 2010). Het huwelijk is namelijk ook een remmende factor met betrekking op crimineel gedrag (Dykstra & De Valk, 2007). Wanneer personen gaan trouwen, neemt hun kans op een veroordeling af (Blokland & Nieuwbeerta, 2005). Mensen hebben door hun huwelijk meer verantwoordelijkheid gekregen en hebben meer te verliezen. Daarnaast blijkt uit onderzoek van Schwartz (2008) dat een hoge ratio van vrijgezelle mannen in een buurt zorgt voor meer geweld in deze buurt (Vanfossen et al, 2010). Dit leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 5: In gemeenten in Midden/Oost Groningen is er sprake van minder gehuwden dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

2.4 Sociale desorganisatietheorie

Sociale desorganisatie wordt gezien als het onvermogen van een buurt om collectieve waarden onder de inwoners te realiseren (Nieuwbeerta et al, 2008). Collectieve waarden onder inwoners zorgen voor minder criminaliteit en minder geweld. Door informele sociale controle worden deze collectieve waarden in stand gehouden, want sociale controle zorgt voor naleving van deze waarden. Een sterke informele sociale controle in buurten is een belangrijk mechanisme om gedrag te reguleren en problemen op te lossen (Nieuwbeerta et, al. 2008). Er zijn structurele barrières die formele en informele banden belemmeren, terwijl zulke banden in buurten essentieel zijn om problemen op te lossen. Buurtkenmerken worden aangedragen als deze structurele barrières (Lanier & Henry, 2009).

Informele sociale controle zorgt voor de naleving van lokale normen in een buurt. Sociaal kapitaal is een belangrijke vereiste voor sociale controle. Sociaal kapitaal wordt gedefinieerd als ‘*relations among persons that facilitate productive activity*’ (Coleman, 1988). Putnam (2001) onderscheidt twee vormen van sociaal kapitaal namelijk *bonding* en *bridging* (Putnam, 2001; Ohmer, Warner & Beck, 2010). Banden met individuen buiten een buurt worden als *bridging* sociaal kapitaal betiteld. Met *bonding* sociaal kapitaal worden sociale banden en cohesie onder inwoners van een buurt bedoeld.

Een ander aspect van sociaal kapitaal is de betrokkenheid van bewoners bij activiteiten en verenigingen in een buurt. Als er meer mensen betrokken zijn bij activiteiten en lid zijn van verenigingen, worden zowel het sociaal kapitaal en de sociale controle groter en dit leidt tot minder geweld. Tevens blijkt dat bewoners uit buurten met een grote sociaal-economische achterstand minder sociale contacten hebben en minder deelnemen aan lokale organisaties (Goudriaan, Wittebrood & Nieuwbeerta, 2004; Sampson & Groves, 1989). Op basis hiervan luidt de zesde hypothese:

Hypothese 6: In district Midden/Oost Groningen is het sociaal kapitaal (sociale cohesie) kleiner dan in district Noord/West Groningen.

Hypothese 6a: In district Midden/Oost Groningen zijn mensen minder lid van buurtverenigingen dan in district Noord/West Groningen.

Hypothese 6b: In district Midden/Oost Groningen zijn mensen minder lid van verenigingen (alle verenigingen anders dan buurtverenigingen) dan in district Noord/West Groningen.

Naast sociale controle zijn er volgens de sociale desorganisatietheorie nog meer indicatoren die zorgen voor desorganisatie, en dus criminaliteit, in een buurt. Eén daarvan is een hoge verhuismobiliteit. Een hoge verhuismobiliteit leidt tot minder sociaal kapitaal. Als mensen vaak verhuizen bouwen ze namelijk minder sociaal kapitaal op in een buurt. Sociaal kapitaal is een belangrijk vereiste voor sociale controle. Als personen vaker verhuizen bouwen ze ook minder sociaal kapitaal op. Daarom is de volgende hypothese:

Hypothese 7: In gemeenten in Midden/Oost Groningen is de verhuismobiliteit hoger dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

Een volgende parameter voor geweld in een buurt is familie-instabiliteit. Familie-instabiliteit beïnvloedt gedrag en leidt tot meer criminaliteit (Vowell, 2007). Kinderen van gescheiden ouders hebben een grotere kans op het ontwikkelen van crimineel gedrag dan kinderen waarvan de ouders bij elkaar zijn gebleven (Dykstra & De Valk, 2007). Eenoudergezinnen beïnvloeden de agressie in de adolescentieperiode en leidt tot meer geweld in een gemeente (Vanfossen et al., 2010; Borghans & Ter Weel, 2003). Dit heeft ook weer met sociale controle te maken. In eenoudergezinnen is er namelijk minder controle op het gedrag van kinderen. Dit leidt tot de volgende hypothese:

Hypothese 8: In gemeenten in Midden/Oost Groningen is er sprake van meer eenoudergezinnen dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

Etnische heterogeniteit wordt ook gezien als een structurele barrière voor het creëren van banden (Nieuwbeerta et al, 2008). Dit zorgt voor het ontbreken van sociale controle. Dit leidt tot een toename in geweld in een buurt. In de Monitor Criminaliteit van Borghans en Ter Weel (2003) wordt de samenhang tussen etniciteit en diverse vormen van

criminaliteit in een gemeente onderzocht. In deze studie wordt het percentage Marokkanen, Surinamers, Antilianen, Turken en overige allochtonen getoetst met verschillende vormen van criminaliteit in een gemeente. Er waren in dit onderzoek 487 gemeenten in Nederland betrokken. Een groter aantal Surinamers en Antilianen in een gemeente gaat gepaard met meer burenruzies (Borghans en Ter Weel, 2003). Hieruit volgt de negende hypothese:

Hypothese 9: In gemeenten in Midden/Oost Groningen wonen een gemiddeld hoger percentage allochtonen dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

Uit gesprekken met diverse politieambtenaren blijkt dat het vermoeden heerst dat de hoge ratio geweld in sommige gemeenten in Midden/Oost Groningen wordt beïnvloed door de aanwezigheid van een groep Antilianen. Daarom luidt hypothese 9a:

Hypothese 9a: In gemeenten in Midden/Oost Groningen wonen een gemiddeld hoger percentage Antilianen dan in gemeenten in Noord/West Groningen.

Putnam (2000) wijst in zijn boek *'Bowling Alone'* op het verval van sociaal kapitaal in de samenleving. Individuen hebben een steeds meer materialistische levenswijze en hebben minder betrekkingen met elkaar (Van Stokkum, 2009). Tevens is er sprake van meer secularisatie in de samenleving. Seculiere mensen zijn minder tevreden, hebben minder vertrouwen in instituties en zijn minder maatschappelijk betrokken (Van Stokkum, 2009). Religieuze mensen leven daarentegen meer de wet na, hebben sterkere internalisering van normen en hebben sterkere bindingen met andere personen (Van Stokkum, 2009; Welch et al., 2006). Deze sterkere bindingen zorgt ervoor dat de sociale controle ook toeneemt. Religie en kerklidmaatschap zijn dus een goede indicator voor het ontbreken van geweld in een regio. In Midden/Oost Groningen kan er dus sprake zijn van minder religieuze mensen en minder kerklidmaatschap dan in Noord/West Groningen. Echter is dit niet te meten omdat er geen gegevens van religie en kerklidmaatschap zijn op gemeenteniveau en ook niet van beiden districten.

Hoofdstuk 3: Data en methoden

Het huidige onderzoek maakt gebruik van geaggregeerde data. De data zijn gemeten per gemeente. Een aantal gemeenten samen vormt een district, Noord/West dan wel Midden/Oost Groningen. Zodoende zijn er twee groepen. Noord/West Groningen bestaat uit twaalf gemeenten en Midden/Oost uit negen gemeenten. De data zijn afkomstig uit gegevens van de politie, Statline van het CBS en uit onderzoek van GGD Groningen.

3.1. Variabelen

District

Er zijn totaal 21 gemeenten die onderverdeeld zijn in twee districten. Deze onderverdeling van gemeenten naar district is de verdeling die de politie hanteert. Deze indeling is overgenomen. Zoals gezegd in Hoofdstuk 1 vormen de gemeenten Appingedam, Bedum, de Marne, Delfzijl, Eemsmond, Grootegast, Leek, Loppersum, Marum, Ten Boer, Winsum en Zuidhorn district Noord/West. Onder district Midden/Oost vallen de gemeentes Bellingwedde, Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde, Pekela, Oldambt, Slochteren, Stadskanaal, Veendam en Vlagtwedde. De gemeente Oldambt bestaat per 1 januari 2010 uit de voormalige gemeenten Reiderland, Scheemda en Winschoten.

Geweld

Geweld zal worden gemeten aan de hand van gegevens uit Basis Voorziening Handhaving (BVH) van de politie. In BVH worden alle aangiften en meldingen verwerkt en weggeschreven onder bepaalde coderingen. Voor het meten van geweld zullen alle coderingen met betrekking tot fysiek geweld en bedreiging worden samengevoegd tot één parameter. Dit zijn alle aangiften die staan onder 'eenvoudige mishandeling', 'zware mishandeling', 'overige geweldpleging' en 'bedreiging'. Per gemeente wordt het aantal geweldplegingen voor het jaar 2010 berekend. Dit wordt gecorrigeerd naar het aantal inwoners per gemeente, omdat gemeenten niet allemaal hetzelfde inwonerstal hebben. Het uiteindelijke cijfer is het aandeel geregistreerd geweld per 100.000 inwoners. Omdat beide districten ongeveer dezelfde leeftijdsopbouw van inwoners hebben, wordt hier niet voor gecorrigeerd.

Burenruzie`s

In BVH is ook een codering ‘Burenruzie zonder gevolgen’. Burenruzies worden onder deze codering weggeschreven. Er zijn veel incidenten die niet eindigen in een aangifte. Op deze incidenten komt politie af. Deze incidenten staan in het BVH. Alle incidenten over burenruzie`s in 2010 zullen per gemeente worden meegenomen in het onderzoek. Dit cijfer wordt gecorrigeerd naar het aantal inwoners per gemeente. Het uiteindelijke cijfer is het aandeel geweld per 100.000 inwoners.

Gemiddeld inkomen

Via Statline van Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) wordt het gemiddeld besteedbaar inkomen per persoon per gemeente achterhaald. Het besteedbaar inkomen is het bruto inkomen verminderd met betaalde inkomensoverdrachten, premies op inkomensverzekeringen, premies op ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. Deze informatie is afkomstig uit 2008. Recentere gegevens zijn nog niet beschikbaar.

Opleidingsniveau

GGD Groningen heeft in april 2010 9018 inwoners van de provincie Groningen benaderd voor het invullen van een vragenlijst. Het betreft een representatieve steekproef van 2% van de bevolking van 19 jaar en ouder (Gezondheidsprofiel GGD, 2011). De respons bedraagt 50%; 4472 inwoners hebben de ingevulde enquête teruggestuurd. De deelname bij vrouwen ligt beduidend hoger dan bij mannen. Vooral onder jonge mannen is het bereik van dit onderzoek vrij laag: slechts een derde van de mannen in de jongste leeftijdscategorie stuurde de vragenlijst ingevuld retour (Gezondheidsprofiel GGD, 2011). In deze enquête werd ook naar hoogst voltooide opleiding gevraagd. De resultaten zijn onderverdeeld naar gemeente en verdeeld in vier klassen. Van deze vier klassen zijn vier variabelen gemaakt. De variabelen/klassen zijn ‘laag (basisonderwijs)’, ‘midden-laag (MAVO en LBO/VMBO)’, ‘midden-hoog (HAVO, VWO en MBO)’ en ‘hoog (HBO en Universiteit)’. Het gemiddelde opleidingsniveau kan ook per gemeente worden berekend, alleen gaat er dan informatie verloren. Door het in vier groepen te verdelen is er meer zicht op waar de verschillen zitten. Van de respondenten hebben 4369 de vraag over opleidingsniveau ingevuld. De aantallen zijn weergegeven in procenten en afkomstig uit 2010.

Sociaal economische status (SES)

De sociaal economische status (SES) is in de literatuur een containerbegrip. In de theorieparagraaf is er een hypothese opgesteld over SES die bestaat uit het opleidingsniveau en inkomensniveau van een gemeente. Echter hoort beroep ook bij de SES. Hier is geen data voor gevonden. In het huidig onderzoek bestaat SES uit opleidingsniveau en inkomensniveau. In het statistische gedeelte worden deze echter niet samengevoegd omdat er sprake is van verschillende waarden en meetniveaus. Bij het analyseren van de uitkomsten voor opleidingsniveau en inkomensniveau wordt er wel een interpretatie gegeven voor de SES van een district.

Koopwoningen

Het CBS heeft extra data geleverd over het aantal koopwoningen in een gemeente. De relatieve aantal koopwoningen in een gemeente zijn beschikbaar. De aantallen zijn weergegeven in procenten. De data zijn afkomstig uit 2009. Data uit 2010 was nog niet beschikbaar. Het aantal koopwoningen zal echter niet wezenlijk verschillen met 2010.

Werkloosheid

Werkloosheid wordt gemeten aan de hoeveelheid werkloosheidsuitkeringen in een gemeente. Via Statline zijn deze gegevens per gemeente beschikbaar. Het aantal werkloosheidsuitkeringen wordt gecorrigeerd naar het aantal inwoners in een gemeente. Doordat beiden districten grofweg dezelfde leeftijdsopbouw hebben, is er niet gecorrigeerd voor leeftijd. De gegevens over het jaar 2010 zullen worden gebruikt.

Gehuwden

Per gemeente wordt berekend hoeveel gehuwden er boven de achttien jaar zijn. Het aantal gehuwden per gemeente is te verkrijgen via Statline. De data zijn afkomstig uit 2009, omdat gegevens uit 2010 nog niet beschikbaar zijn.

Sociaal kapitaal

Sociaal kapitaal wordt gemeten aan de hand van een rapportcijfer over sociale cohesie in een gemeente. Respondenten konden antwoord geven op vijf vragen die betrekking hebben op de mensen in hun buurt. Dit zijn vragen als 'de mensen in mijn buurt helpen elkaar', 'de mensen in mijn buurt voelen zich verbonden met elkaar' en 'ik ga liever niet om met de mensen die in mijn buurt wonen'. Respondenten konden antwoord geven op een schaal van 'helemaal oneens (1)' tot en met 'helemaal eens (5)'. Per vraag kan

maximaal één punt worden behaald, waarbij de richting van de schaal positief is. Dit betekent dat hoe meer vertrouwen er is in de buurt, hoe hoger de score. Er is een maximaal aantal van vijf punten te behalen. Vervolgens is dit cijfer vermenigvuldigd om tot een score van nul tot tien te komen. Daarna zijn per gemeente de gemiddelde scores van deze rapportcijfers berekend. Omdat in de hypothese verondersteld wordt dat afwezigheid van sociaal kapitaal leidt tot meer geweld, wordt sociaal kapitaal gehercodeerd. De variabele 'gebrek aan sociaal kapitaal' is gecreëerd door het rapportcijfer voor sociaal kapitaal af te trekken van 10. Het resterende cijfer is de waarde voor het ontbreken van sociaal kapitaal. Hoe hoger dit cijfer dus is, hoe minder sociaal kapitaal er is in de gemeente. De cijfers zijn uit 2010 en afkomstig uit onderzoek van GGD Groningen.

Lidmaatschap verenigingen en buurtverenigingen

GGD Groningen heeft in de enquête onder 4472 inwoners ook gevraagd naar het lidmaatschap van verenigingen en buurtverenigingen. Dit zijn twee verschillende cijfers, één voor buurtverenigingen en één voor overige verenigingen. Lidmaatschap van overige verenigingen is onderverdeeld in sport-, gezelligheids-, patiëntenverenigingen, overige verenigingen en hobbyclubs. Het aantal lidmaatschappen is weergegeven in procenten. Omdat in hypothese 6a en 6b gesteld wordt dat minder lidmaatschap van (buurt)verenigingen effect heeft op het geweld in Midden/Oost Groningen is de variabele gehercodeerd. Het procentuele aantal lidmaatschappen is afgetrokken van 100. De uitkomst leidt tot de variabelen 'procentuele aantal *geen* lidmaatschap van buurtvereniging' en 'procentuele aantal *geen* lidmaatschap van overige vereniging'. De cijfers zijn onderverdeeld naar gemeente en afkomstig uit 2010.

Verhuismobiliteit

Via Statline wordt bekend wat de verhuismobiliteit is in een gemeente. Statline definieert de verhuismobiliteit van een regio als het totaal van de binnen gemeenten verhuisde personen in de regio plus de halve som van de tussen gemeenten verhuisde personen (vestigings plus vertrekkers) in een regio. Tevens berekent Statline de relatieve verhuismobiliteit per 1000 inwoners. De data zijn afkomstig uit 2009, omdat data uit 2010 nog niet beschikbaar zijn. Het verschil tussen 2009 en 2010 zal echter minimaal zijn.

Eengezinshuishoudens

Het aantal eengezinshuishoudens is per gemeente te achterhalen via Statline. Tevens wordt het aantal eengezinshuishoudens per 100 inwoners berekend. Dit zorgt voor de variabele 'relatieve aantal eengezinshuishoudens'. De gegevens zijn afkomstig uit 2010.

Etnische heterogeniteit

Via Statline zijn de gegevens over de aantallen allochtonen per gemeente te achterhalen. Statline maakt daarin ook nog een onderscheid naar eerste en tweede generatie, maar daar zal in eerste instantie niet naar worden gekeken. Het relatieve aantal allochtonen per gemeente is berekend, net zoals het relatieve aantal Antillianen. De data zijn afkomstig uit 2010.

3.2. Analysemethoden

De gebruikte data zijn geaggregeerde gegevens per gemeente. Ze zijn goed te gebruiken voor beschrijvende doeleinden waarbij ze vooral tendensen aangeven. Het aantal gemeenten bedraagt in totaal 21, opgedeeld in twee districten. De N is dus klein.

Voor een indicatie of de hypothesen zullen opgaan, worden de correlaties tussen de variabelen gemeten. Zodoende kan er worden gezien welke variabelen onderling samenhangen.

Daarna wordt gemeten of het geweldsniveau in Midden/Oost Groningen ook daadwerkelijk hoger ligt dan in Noord/West Groningen. Dit wordt gemeten door middel van een t-toets voor twee onafhankelijke groepen. Er wordt gebruik gemaakt van deze t-toets omdat twee gemiddelden met elkaar worden vergeleken. Het district is hierbij de afhankelijke variabele.

Vervolgens wordt door middel van een t-toets per demografisch kenmerk gekeken of de gemiddelde score van Midden/Oost Groningen afwijkt van de gemiddelde score van Noord/West Groningen.

Vanuit de literatuur en diverse theorieën is het verband tussen alle betrokken demografische kenmerken en geweld aangetoond. Als aanvullende informatie wordt onderzocht of in dit onderzoek er ook een verband is tussen de onafhankelijke variabelen en geweld. Dit wordt gedaan door een lineaire regressieanalyse met geweld als afhankelijke variabele. In de eerste stap wordt district als dummyvariabele toegevoegd

aan het model. Hiermee wordt gecontroleerd of het verschil tussen beide districten echt effect heeft op het geweldsniveau. In de tweede stap worden de onafhankelijke variabelen aan het model toegevoegd. Dit wordt *stepwise* gedaan, zodat alleen alle variabelen worden toegevoegd die een significant effect hebben op geweld (gebruikt criterium: $1-\alpha=.95$). Door middel van deze analyse wordt duidelijk welk demografisch kenmerk het meeste effect heeft op geweld en het verschil tussen beide districten verklaren.

Met het uitvoeren van de lineaire regressieanalyse moet er aan assumpties worden voldaan (zie bijlage IV). Met de toetsing van de assumpties, blijkt dat er een hoge mate is van multicollineariteit. Dit komt omdat er veel variabelen in het model zitten die samenhangen. Opleidingsniveau is bijvoorbeeld opgedeeld in vier variabelen. Deze hangen onderling sterk samen. Daarom is er voor gekozen om alleen ‘opleidingsniveau laag’ mee te nemen in het toetsen van het hele model. Deze variabele heeft het grootste verschil in gemiddelden tussen beiden districten en het verschil is tevens significant. Het percentage Antilianen wordt tevens niet meegenomen in het hele model. Deze valt namelijk ook onder het percentage allochtonen.

Daarnaast wordt op gemeenteniveau gekeken naar demografische kenmerken. Er zijn diverse gemeenten in Midden/Oost Groningen waar het geweldsniveau relatief hoog is in vergelijking met andere gemeenten van Midden/Oost Groningen. Vanuit de politie is gevraagd om ook specifiek op deze gemeenten in te zoomen. Hier kunnen echter geen analyses op worden getrokken. Er zullen wel beschrijvende uitkomsten worden genoemd.

Hoofdstuk 4: Resultaten

4.1. Correlaties

Eerst is er gekeken naar de correlaties tussen alle opgenomen variabelen. Af te lezen is in tabel 1 dat geweld met alle variabelen significant samenhangt, behalve met opleidingsniveau. Er is dus samenhang tussen de meeste demografische kenmerken en geweld. Opvallend is dat veel onafhankelijke variabelen (demografische kenmerken) met elkaar samenhangen. Vooral verhuismobiliteit, koopwoning, werklozen, gehuwden, sociale cohesie, lidmaatschap (buurt)vereniging en eengezinshuishoudens komen gezamenlijk voor in een gemeente. Dit zegt niets over causaliteit. De aanwezigheid van één bepaald kenmerk leidt niet tot de aanwezigheid van een ander bepaald kenmerk. Het zegt alleen iets over de mate van voorkomen in een gemeente.

4.2 Resultaten per district

Er is getoetst door middel van een t-toets of er een significant verschil is in gemiddelden tussen Midden/Oost en Noord/West Groningen. Alle genoemde hypothesen zijn eenzijdig. Er wordt echter met geaggregeerde data gewerkt, en er is sprake van een kleine steekproef. Daarom moet worden afgevraagd of er wel naar het significantieniveau moet worden gekeken. Het doel van het onderzoek moet in het oog worden gehouden, namelijk het aangeven van verschillen in demografische factoren voor beiden districten. De kleine steekproef en de geaggregeerde data kunnen voor een lichte vertekening zorgen. Aan het significantieniveau moet dus niet teveel waarde worden gehecht, maar het is wel een richtlijn of er daadwerkelijk een significant verschil is tussen beiden districten.

Een beschrijving van alle uitkomsten is te vinden in tabel 2. In paragraaf 4.2.1 tot en met 4.2.10 worden deze uitkomsten besproken.

Geweld in Midden/Oost Groningen

Tabel 1. Correlatiematrix van alle opgenomen variabelen.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
1. Geweld	-											
2. Burenruzie	,50*	-										
3. Laag opleidingsniveau	,33	,39	-									
4. Inkomensniveau	-,54*	-,41	-,57*	-								
5. Koopwoning	-,58*	-,11	-,16	,32	-							
6. Werklozen	,78*	,41	,30	-,23	-,48*	-						
7. Gehuwden	-,56*	-,25	-,19	,30	,71*	-,57*	-					
8. Geen sociale cohesie	,445*	-,02	,38	-,29	-,59*	,34	-,45*	-				
9. Geen lid verenigingen	,66*	,40	,57*	,32	-,65*	,59*	-,53*	,47*	-			
10. Geen lid buurtverenigingen	,56*	,29	,40	,23	-,65*	,58*	-,50*	,45*	,86*	-		
11. Verhuisbaarheid	,73*	,47*	,25	,37	-,76*	,56*	-,60*	,65*	,69*	,66*	-	
12. Eengezins-huishoudens	,58*	,26	,20	,16	-,76*	,46*	-,67*	,64*	,55*	,45*	,81*	-
13. Allochtonen	,66*	,18	,13	,11	-,58*	,59*	-,54*	,69*	,62*	,52*	,72*	,71*

Toelichting: * $p \leq 0,05$; (tweezijdig) $N = 21$.

4.2.1 *Geweld per district*

Het geweldsniveau in Midden/Oost Groningen is daadwerkelijk hoger dan in Noord/West Groningen. Per 100.000 inwoners hebben in 2010 531 inwoners zich schuldig gemaakt aan een geweldsdelict. Dit is beduidend hoger dan het geweldsniveau in Noord/West Groningen. Hier hebben 362 mensen zich schuldig gemaakt aan een geweldsdelict in 2010. Uit de t-toets (zie tabel 2) blijkt dat er een significant verschil in het geweldsniveau tussen beiden districten. Het geweldsniveau is in Midden/Oost Groningen significant hoger. Dit komt overeen met de verwachtingen.

Tabel 2. *Beschrijving van alle variabelen en uitkomsten van de t-toetsen*

Variabele	Gemiddelde Midden/Oost (standaarddeviatie)	Gemiddelde Noord/West (standaarddeviatie)	t-waarde	Df	Significantie-Niveau (één zijdig)
Geweld	530,9 (163,6)	361,9 (157,8)	-2,39	19	0,03
Burenruzie	296,7 (147,0)	211,3 (73,3)	-1,75	19	0,05
Opleidingsniveau - laag	10,9 (3,1)	8,1 (3,6)	-1,87	19	0,04
Opleidingsniveau-laag-midden	36,4 (4,7)	33,4 (9,1)	-0,99	19	0,17
Opleidingsniveau-midden-hoog	33,3 (4,2)	36,6 (4,9)	1,64	19	0,06
Opleidingsniveau-hoog	19,4 (6,4)	21,8 (7,9)	0,73	19	0,24
Inkomensniveau	12,9 (0,4)	13,5 (0,4)	2,97	19	0,00
Koopwoning	63,7 (5,7)	66,9 (6,6)	1,16	19	0,13
Huurwoning	32,3 (4,7)	30,3 (6,3)	-0,81	19	0,21
Werklozen	1,81 (0,1)	1,6 (0,2)	-2,31	19	0,02
Gehuwden	57,9 (2,2)	58,9 (2,2)	0,94	19	0,18
Gebrek aan sociale cohesie	2,3 (0,2)	1,9 (0,2)	-2,89	19	0,01
Geen lid verenigingen	66,8 (5,1)	60,5 (8,0)	-1,69	19	0,06
Geen lid buurtverenigingen	35,3 (9,3)	30,1 (10,2)	-1,81	19	0,04
Verhuismobiliteit	83,9 (8,7)	73,1 (7,9)	-2,91	19	0,01
Eengezinshuishoudens	13,0 (1,4)	11,9 (2,1)	-1,43	19	0,08
Allochtonen	9,7 (3,5)	7,1 (3,4)	-1,65	19	0,06
Antilianen	0,2 (0,3)	0,3 (0,5)	0,49	19	0,31

N=21.

4.2.2. Burenruzies per district

De eerste hypothese stelt dat in Midden/Oost Groningen meer sprake is van burenruzies dan in Noord/West Groningen. Uit de t-toets blijkt dat er een significant verschil in burenruzies is tussen beiden districten. Het gemiddelde van Noord/West Groningen bedraagt 211,3 tegenover 296,7 per 100.000 inwoners van Midden/Oost Groningen. Midden/Oost Groningen heeft dus significant meer burenruzies dan Noord/West Groningen. Dit is in lijn met de eerste hypothese.

4.2.3. Sociaal economische status per district

Zoals gezegd bestaat in het huidige onderzoek SES uit opleidingsniveau en inkomensniveau.

Opleidingsniveau is onderverdeeld in vier klassen en deze zijn getoetst met het district. Uit de t-toets blijkt dat tussen beiden districten er een significant verschil is met betrekking tot laagopgeleiden. Dit houdt in dat er relatief meer laagopgeleiden zijn in Midden/Oost Groningen dan in Noord/West Groningen. Het blijkt ook dat in Midden/Oost Groningen procentueel meer mensen wonen met een ‘midden-laag’ opleiding. De conclusie kan worden gegeven dat in Midden/Oost Groningen procentueel meer laagopgeleiden wonen dan in Noord/West Groningen.

Tussen de beide districten is er ook een verschil in het percentage ‘midden-hoog’ opgeleiden. Het percentage ligt in Noord/West Groningen hoger dan in Midden/Oost Groningen (zie bijlage II). Tevens blijkt dat er met 21,8 procent in Noord/West tegenover 19,4 procent hoogopgeleiden in Midden/Oost Groningen meer hoogopgeleiden wonen in Noord/West dan in Midden/Oost Groningen. De uitkomst is dat er in Midden/Oost Groningen minder hoogopgeleiden wonen dan in Noord/West Groningen. Het opleidingsniveau in Midden/Oost is dus lager dan in Noord/West Groningen en dit is consistent aan de verwachtingen.

Er is tevens gekeken naar het verschil in gemiddelden tussen beiden districten op het gebied van het gemiddeld besteedbaar inkomensniveau. Uit de gemiddelden blijkt dat het inkomensniveau hoger is in Noord/West dan in Midden/Oost Groningen. Het verschil tussen beiden districten is significant. Dit is in lijn met de hypothese.

Kortom: het opleidingsniveau en inkomensniveau liggen in Midden/Oost Groningen lager dan Noord/West Groningen. In het huidig onderzoek vormt het opleidingsniveau en inkomensniveau de sociaal economische status. De conclusie kan worden gegeven dat de sociaal economische status in Midden/Oost lager is dan in Noord/West Groningen. Dit is consistent met de verwachtingen van de tweede hypothese.

4.2.4 Koopwoningen per district

Aan de gemiddelden van beide districten te zien zijn er meer mensen met een koopwoning in Noord/West dan in Midden/Oost Groningen (66,9 tegenover 63,7). Het verschil tussen beide districten is 3 op 100 gezinnen. Dit lijkt klein, maar als er naar het hele district wordt gekeken is dit verschil wel groot. De uitkomsten zijn dus in lijn met de verwachtingen van de derde hypothese maar het verschil tussen beide districten is niet significant.

4.2.5 Werkloosheid per district

Als de gemiddelden van beiden districten met elkaar worden vergeleken valt er te af te lezen dat Midden/Oost relatief meer werklozen heeft dan Noord/West Groningen. De t-toets bevestigt dit beeld. Er is een significant verschil tussen beiden districten. Midden/Oost Groningen heeft dus relatief meer werklozen dan Noord/West Groningen. Dit is consistent met de verwachtingen van de vierde hypothese.

4.2.6. Gehuwden per district

Er zijn relatief meer gehuwden in Noord/West Groningen dan in Midden/Oost Groningen. Het verschil tussen de beide districten is echter niet groot. Dit is in lijn met de verwachtingen van de vijfde hypothese. Het gemiddelde van Noord/West is 58,9 tegenover 57,9 in Midden/Oost Groningen per 100 inwoners. Het verschil is dus klein. De t-toets geeft ook geen significant verschil aan. De vijfde hypothese kan dus worden verworpen.

4.2.7 Sociaal kapitaal per district

Uit de gemiddelden blijkt dat voor ‘gebrek aan sociaal kapitaal’ er een verschil is tussen beiden districten. Het gemiddelde voor Noord/West is 1,90 tegenover 2,33 voor Midden/Oost Groningen. In Midden/Oost Groningen is dus minder sociaal kapitaal. De t-toets bevestigt dit beeld. De uitkomsten zijn consistent met de verwachtingen van de zesde hypothese.

Daarnaast stelt hypothese 6a dat er in Midden/Oost minder mensen lid zijn van buurtverenigingen dan in Noord/West Groningen. Uit de gemiddelden van districten voor ‘geen lidmaatschap buurtverenigingen’ blijkt dat minder mensen in Midden/Oost lid zijn van een buurtvereniging dan in Noord/West Groningen (68,8 tegenover 60,5). Geconcludeerd kan worden dat mensen in Midden/Oost Groningen minder lid zijn van een buurtvereniging dan mensen in Noord/West Groningen. De uitkomsten zijn in lijn met hypothese 6a.

Hypothese 6b stelt dat mensen in Midden/Oost Groningen minder lid zijn van verenigingen als sport-, gezelligheids-, patiëntenverenigingen, overige verenigingen en hobbyclubs dan mensen in Noord/West Groningen. Het gemiddelde van de variabele ‘geen lidmaatschap verenigingen’ voor Midden/Oost is 35,3 procent tegenover 30,1 procent voor Noord/West Groningen. Midden/Oost heeft significant minder leden van verenigingen dan Noord/West Groningen (zie tabel 2). Dit is dus in lijn met de uitkomsten van hypothese 6b.

4.2.8. Verhuismobiliteit per district

Uit de t-toets blijkt dat mensen in Midden/Oost Groningen meer verhuizen dan mensen in Noord/West Groningen. Dit verschil is significant. Dit is consistent met de verwachtingen van hypothese 7. De verhuismobiliteit ligt in Midden/Oost hoger dan in Noord/West Groningen.

4.2.9. Eengezinshuishoudens per district

Uit de t-toets blijkt dat Midden/Oost meer eengezinshuishoudens heeft dan Noord/West Groningen. Het gemiddelde van Midden/Oost is 13,0 tegenover 11,9 van Noord/West Groningen. Dit is in lijn met de verwachtingen dat er meer eengezinshuishoudens zijn in

Midden/Oost dan in Noord/West, maar het verschil tussen beiden districten is niet significant. Echter, het verschil is op 100 inwoners niet groot, maar als er gekeken wordt naar het hele district is het verschil wel degelijk groot. Concluderend kan worden gezegd dat Midden/Oost meer eengezinshuishoudens heeft dan Noord/West Groningen, maar dat het verschil niet significant is.

4.2.10 Allochtonen per district

In overeenstemming met de verwachtingen blijkt dat er in Midden/Oost Groningen een hoger percentage allochtonen woont dan in Noord/West Groningen. In district Noord/West zijn er gemiddeld 7,1 procent allochtoon terwijl dit in Midden/Oost Groningen 9,7 procent zijn. Dit verschil is significant. Concluderend kan worden gezegd dat er een hoger percentage allochtonen woonachtig is in Midden/Oost Groningen. Hypothese 9 gaat dus op.

Hypothese 9a stelt dat er procentueel meer Antilianen woonachtig zijn in Midden/Oost dan in Noord/West Groningen. De t-waarde is positief, wat betekent dat Noord/West een hoger percentage Antilianen heeft wonen in haar district dan Midden/Oost. Hypothese 9a kan dus worden verworpen; het percentage Antilianen in Midden/Oost Groningen is niet groter dan in Noord/West Groningen.

4.2.11 Demografische kenmerken en geweld

Door middel van een lineaire regressieanalyse is gekeken naar het effect van demografische kenmerken op geweld. In de eerste stap is district als dummyvariabele toegevoegd aan het model. Hieruit blijkt dat district significant samenhangt met geweld (zie tabel 3). In Midden/Oost Groningen is er sprake van meer geweld dan in Noord/West Groningen. In model 3 is te zien dat als werkloosheid en inkomensniveau aan het model worden toegevoegd, het effect van district wegvalt. De samenhang tussen district en geweld wordt dus vooral voorspeld door inkomensniveau en werkloosheid. Deze hebben de sterkste samenhang met geweld en verklaren het verschil tussen beide districten op het gebied van geweld. Dus hoe lager het inkomen en hoe meer werkloosheid, hoe meer geweld er is. In model 4 is het percentage allochtonen aan het model toegevoegd. De samenhang tussen allochtonen en geweld is significant. Dus hoe meer allochtonen, hoe

meer er sprake is van geweld. Door het toevoegen van allochtonen wordt de samenhang tussen inkomensniveau en geweld nog sterker. De samenhang tussen district en geweld is helemaal weggevallen. Concluderend kan worden gezegd dat voornamelijk inkomensniveau, werkloosheid en het percentage allochtonen samenhangt met geweld en het onderscheid tussen beide districten verklaren.

Tabel 3. Lineaire regressieanalyse met geweld als afhankelijke variabele

Model		B	Standaard-deviatie	Beta	t	Signifi-cantie
1	(Constant)	361,89	46,53		7,78	,00
	District (1= Midden/Oost)	168,99	71,08	,48	2,38	,03
2	(Constant)	-618,39	192,06		-3,22	,01
	District	103,64	48,03	,29	2,16	,05
	Werkloosheid	470,57	91,03	,70	5,17	,00
3	(Constant)	963,60	754,67		1,28	,22
	District	43,61	51,90	,12	0,84	,41
	Werkloosheid	450,37	83,54	,67	5,39	,00
	Inkomensniveau	-114,14	52,96	-,32	-2,16	,05
4	(Constant)	1404,40	708,01		1,98	,07
	District	7,78	49,44	,02	0,16	,88
	Werkloosheid	332,42	92,02	,50	3,61	,00
	Inkomensniveau	-136,76	48,77	-,38	-2,80	,01
	Allochtonen	15,40	6,92	,32	2,23	,04

a. Afhankelijke variabele: Geweld per 100000 inwoners

N=21.

4.3. Resultaten per gemeente

Vanuit de politie is de vraag gekomen of er naast de vergelijking tussen twee gebieden er ook ingezoomd kan worden op diverse gemeenten in Midden/Oost Groningen met een hoog geweldsniveau. Deze gemeenten zijn Hoogezand/Sappemeer, Oldambt, Pekela,

Stadskanaal en Vlagtwedde. Zie bijlage II, tabel 1 voor het geweldsniveau van deze en overige gemeenten.

Er kunnen geen analyses worden getrokken maar alleen beschrijvende informatie worden gegeven. Per gemeente wordt gekeken welke demografische kenmerken oververtegenwoordigd zijn en samenhangen met het hoge geweldsniveau. Er wordt steeds een vergelijking gemaakt met de betreffende gemeente en het gemiddelde van alle opgenomen gemeenten.

4.3.1 Hoogezand-Sappemeer

Hoogezand-Sappemeer heeft een geweldsniveau van 615,76 per 100.000 inwoners. Dit is ver boven het gemiddelde van alle gemeenten (434,3). Hoogezand-Sappemeer heeft geen noemenswaardig verschil in gemiddelden qua opleidingsniveau. Het inkomensniveau ligt wel lager dan het gemiddelde (12,9 tegenover 13,3). In Hoogezand-Sappemeer wonen tevens meer werklozen. Relatief naar het aantal inwoners krijgen 1,9 mensen een ww-uitkering terwijl het gemiddelde 1,7 is. Het verschil is echter niet groot.

Het bezitten van een woning heeft een beschermende werking ten aanzien van geweld. Het percentage koopwoningen in Hoogezand-Sappemeer (55,9) ligt echter beduidend lager dan het gemiddelde (65,5). Wellicht hangt dit samen met het hoge geweldsniveau. Volgens de verwachtingen heeft ook het huwelijk een remmende werking ten aanzien van geweld. Het blijkt dat in Hoogezand-Sappemeer minder gehuwde mensen wonen. Het percentage gehuwden relatief naar het aantal 18+ ers is 53,8% terwijl het gemiddelde hoger ligt, namelijk 58,5%. Gehuwden plegen minder geweld, en er wonen minder gehuwden in Hoogezand-Sappemeer. Ook sociale cohesie heeft een remmende werking op geweld. Sociale cohesie is omgecodeerd in 'gebrek aan sociale cohesie'. Er blijkt in Hoogezand-Sappemeer (2,6) minder sociale cohesie te zijn dan het gemiddelde (2,0). Het verschil is groter met lidmaatschappen van verenigingen. In Hoogezand-Sappemeer is 41 procent geen lid van 'overige' verenigingen terwijl het gemiddelde 32 procent is. Het verschil is nog groter met lidmaatschap van buurtverenigingen. In Hoogezand-Sappemeer geeft 77 procent aan geen lid te zijn van een buurtvereniging, terwijl het gemiddelde 64 procent is. Sociale cohesie en lidmaatschappen kunnen een

preventieve werking hebben op geweld, maar de sociale cohesie en lidmaatschappen zijn in Hoogezand-Sappemeer dus beduidend lager dan het gemiddelde.

Tevens zorgt een hoge verhuismobiliteit voor meer geweld. Dit blijkt ook uit de cijfers. Hoogezand-Sappemeer heeft een hogere verhuismobiliteit (94,7) dan het gemiddelde (77,7). Daarnaast heeft Hoogezand-Sappemeer (14,8) meer eengezinshuishoudens dan het gemiddelde (12,3). Uit de literatuur blijkt dat een hogere mate van eengezinshuishoudens, leidt tot meer geweld.

Van alle gemeenten heeft Hoogezand-Sappemeer relatief de meeste allochtonen woonachtig in haar gemeente. Bijna 18 procent is allochtoon terwijl het gemiddelde 8 procent is. Tevens is 1,1 procent Antiliaan terwijl het gemiddelde 0,3 procent is. Aangetoond in de literatuur is dat een hoge mate van allochtonen en Antilianen leidt tot meer geweld in een gemeente.

4.3.2. Oldambt

Oldambt heeft een geweldsniveau van 658,8 per 100000 inwoners. Dit is erg hoog vergeleken met andere gemeenten. Dit kan niet liggen aan het opleidingsniveau, want Oldambt heeft meer hoogopgeleiden (22%) dan het gemiddelde (20,8 %). Het inkomensverschil is ook klein; 12,9 in Oldambt tegenover het gemiddelde van 13,3.

Er zijn ook minder koopwoningen in Oldambt (62%) dan het gemiddelde (65 %). Dit verschil is ook klein. Uit literatuur blijkt ook dat meer werklozen in een gemeente kan leiden tot meer geweld. In Oldambt is er ook sprake van meer werklozen dan in andere gemeenten (1,9 tegenover 1,7).

Gehuwde mensen gaan minder snel over tot geweld. Het huwelijk heeft een remmende werking. Het blijkt dat in Oldambt relatief minder gehuwden wonen, namelijk 55,4 %. Het gemiddelde is hoger, namelijk 58,5 %. Tevens is er sprake van minder sociale cohesie in Oldambt (2,3 tegenover het gemiddelde van 2,1). Verder zijn inwoners van Oldambt minder lid van verenigingen (39% tegenover 32%) en buurtverenigingen (75% tegenover 64%). Er is dus een gesprek aan sociaal kapitaal, terwijl sociaal kapitaal een remmende werking heeft op de aanwezigheid van geweld. Dit blijkt ook uit de hoge verhuismobiliteit van Oldambt (82,6). Dit is hoger dan het gemiddelde van 77,7. Door een hoge verhuismobiliteit wordt er ook weinig sociaal kapitaal opgebouwd.

Verder zijn er in Oldambt meer eengezinshuishoudens (14,1) dan het gemiddelde van alle gemeenten (12,3). Verder is het percentage allochtonen (9,9) hoger dan het gemiddelde (8,3). Dit verschil is echter klein.

4.3.3. Pekela

Pekela heeft het hoogste geweldsniveau van alle gemeenten (681,8 per 100.000 inwoners). In deze gemeente is er ook sprake van de meeste burenruzies (582,2). Pekela kent de meeste laagopgeleiden (16% tegenover het gemiddelde van 9,3%) en heeft erg weinig hoogopgeleiden (12% tegenover het gemiddelde van 20,2%). Tevens kent Pekela het laagste inkomensniveau van alle gemeenten (12,2 tegenover het gemiddelde van 13,3). Er wonen ook veel werklozen in Pekela. Dit getal (1,90) is groter dan het gemiddelde van 1,7.

Van de inwoners van Pekela woont 63% in een koopwoning. Dit wijkt niet veel af van het gemiddelde van 66%. Ook het percentage gehuwden (57%) verschilt niet veel van het gemiddelde (59%).

Het gebrek aan sociale cohesie is in Pekela (2,2) groter dan het gemiddelde (2,0). Tevens zijn er minder mensen lid van verenigingen (41% tegenover 32%) en buurtverenigingen (77% tegenover 64%). De verhuismobiliteit van Pekela is hoger dan elke andere gemeente. Deze bedraagt 91,1 tegenover het gemiddelde van 77,7.

Het aantal eengezinshuishoudens (13,5) ligt hoger dan het gemiddelde van andere gemeenten (12,3). Het percentage allochtonen is daarentegen in Pekela wel veel groter. Van de inwoners van Pekela is 10% allochtoon terwijl dit percentage in andere gemeenten 8 % is.

4.3.4 Stadskanaal

Stadskanaal heeft een geweldsniveau van 646,4 per 100.000 inwoners. In gemeente Stadskanaal wonen meer laagopgeleiden (11% tegenover het gemiddelde van 9,3%), meer 'midden-laag opgeleiden' (43% tegenover 34%) en minder hoogopgeleiden (14% tegenover 20%). Het gemiddeld besteedbaar inkomen van Stadskanaal ligt ook lager dan het gemiddelde (12,7 tegenover 13,3). De sociaal economische status van inwoners van gemeente Stadskanaal ligt dus lager dan het gemiddelde van alle gemeenten. Zoals

gevonden in de literatuur hangt dit samen met de hoogte van geweld in een gemeente. Werkloosheid speelt in Stadskanaal niet echt mee. Dit cijfer is nagenoeg gelijk aan het gemiddelde.

Er zijn echter wel veel minder koophuizen in Stadskanaal. 56 procent van de woningen is een koophuis terwijl gemiddeld in andere gemeenten 66 procent een koophuis is. Het percentage gehuwden is daarentegen wel nagenoeg hetzelfde.

In Stadskanaal is er sprake van minder sociaal kapitaal in vergelijking met andere gemeenten (2,2 tegenover 2,0). Men is ook minder lid van verenigingen (35% tegenover 32%) en minder lid van buurtverenigingen (76% tegenover 64%). De verhuismobiliteit ligt in Stadskanaal ook hoger (90,6) dan in andere gemeenten (77,7). Ook het aantal eengezinshuishoudens is groter in Stadskanaal dan het gemiddelde van alle gemeenten (13,9 tegenover 12,3). Het percentage allochtonen is kleiner in Stadskanaal dan het gemiddelde.

4.3.5 Vlagtwedde

Vlagtwedde heeft een hoog geweldsniveau (651,9), net als het aantal burenruzies (473,6). Tevens heeft Vlagtwedde iets meer laagopgeleiden en minder hoogopgeleiden dan de overige gemeenten maar het verschil is niet groot. Het inkomensniveau is ook iets lager dan gemiddeld (12,7 tegenover 13,3). Het inkomensniveau en opleidingsniveau vormen samen de sociaal economische status (SES). De SES van Vlagtwedde is dus lager dan gemiddeld. Er zijn ook meer werklozen dan in andere gemeenten (1,9 tegenover 1,7).

In tegenstelling tot de vier voorgaande gemeenten heeft Vlagtwedde meer koopwoningen en percentage gehuwden dan andere gemeenten. Deze variabelen hangen dus niet samen met het hoge geweldsniveau in Vlagtwedde. De sociale cohesie is in Vlagtwedde ook hoger dan het gemiddelde. Mensen zijn meer lid van buurtverenigingen (59% tegenover 64%).

De verhuismobiliteit ligt echter wel hoger dan gemiddeld (88,8 tegenover 77,7). Tevens ligt het aantal eengezinswoningen hoger dan andere gemeenten (13,1 tegenover 12,3). Het percentage allochtonen daarentegen heeft geen invloed op het geweldsniveau in gemeente Vlagtwedde. Deze is namelijk lager dan het gemiddelde.

4.2.6. Conclusie gemeenten en geweld

Uit de beschrijving van demografische kenmerken per gemeente komt naar voren dat een hoge mate van geweld over het algemeen samengaat met alle genoemde demografische factoren. In alle vijf gemeenten blijkt dat er meer eengezinswoningen zijn en er sprake is van een hoge verhuismobiliteit. Alle andere demografische kenmerken komen in veel van de vijf gemeenten voor, maar niet in allemaal. In sommige gemeenten gaat het hoge geweldsniveau meer samen met de aanwezigheid van een demografisch kenmerk dan in een andere gemeente.

5. Conclusie en discussie

5.1. Conclusie

Het geweldsniveau in district Midden/Oost Groningen is hoger dan in Noord/West Groningen. Het huidige onderzoek had als doel om te kijken of demografische kenmerken samenhangen met het hoge geweldsniveau in Midden/Oost Groningen. Er is een vergelijking gemaakt op het gebied van demografische kenmerken met de gemeenten in Midden/Oost Groningen en de gemeenten in Noord/West Groningen.

Uit dit onderzoek is gebleken dat er een significant verschil is tussen beiden districten op het gebied van geweld. In Midden/Oost Groningen is er daadwerkelijk meer geregistreerd geweld dan in Noord/West Groningen. Uit de literatuur is gebleken dat diverse demografische kenmerken samenhangen met het geweldsniveau in een gebied. Het huidige onderzoek heeft aangetoond dat bijna alle genoemde demografische kenmerken die in de literatuur worden gezien als kenmerkend voor gebieden waar meer geweld voorkomt, ook in Midden/Oost Groningen van toepassing zijn. Niet alle genoemde demografische kenmerken hangen echter significant samen met de verschillen tussen beiden districten.

Uit het huidige onderzoek komt naar voren dat inkomensniveau, werkloosheid en het percentage allochtonen voornamelijk het verschil tussen beiden districten verklaren. Dit komt overeen met de literatuur. Eerder onderzoek laat namelijk zien dat hoe lager het inkomen, hoe meer geweld er wordt gepleegd (Williams & Mickelson, 2007; Vanfossen, Brown, Kellam, Sokoloff & Doering, 2010). Tevens blijkt dat hoe meer werkloosheid er in een gemeente heerst, hoe hoger het geweldsniveau (Dykstra & De Valk, 2007; Freeman, 1996). Door het hebben van een baan wordt er meer verantwoordelijkheid ervaren, wat de kans op het plegen van geweld verkleint. Verder wordt etnische heterogeniteit gezien als een structurele barrière voor het creëren van banden en het ontbreken van informele sociale controle (Nieuwbeerta et al, 2008).

Gevonden verbanden tussen inkomensniveau/ werkloosheid/ percentage allochtonen en geweld blijken dus in Midden/Oost Groningen op te gaan. In Midden/Oost Groningen is het inkomensniveau significant lager dan in Noord/West Groningen. Pekela, de gemeente met de hoogste geweldsratio, kent het laagste inkomensniveau. Verder kent Pekela ook de meeste werklozen en een hoog percentage allochtonen.

Uit het huidig onderzoek blijkt dat er significant meer burenruzies in Midden/Oost Groningen zijn dan in Noord/West. Deze uitkomst sluit aan bij de differentiële associatietheorie van Sutherland (1947). Deze theorie stelt dat geweld wordt geleerd door sociale interacties met andere individuen (Lanier & Henry, 2009). In sommige buurten is het een geaccepteerde manier om met geweld te reageren op ongepast gedrag van een ander (Wolfgang & Ferracuti, 1981; Anderson, 1999). Dit kan dus betekenen dat in buurten en gemeenten met een hoog geweldsniveau, geleerd is problemen op te lossen met geweld. Dit gedrag kan aangeleerd zijn. In Midden/Oost Groningen lijkt dit ook van toepassing te zijn, omdat er zoveel burenruzies met geweld zijn. Om het geweld te reduceren, moet worden afgeleerd om met geweld problemen op te lossen. De vraag hierbij is dus waar de vicieuze cirkel kan worden doorbroken.

In Midden/Oost Groningen wonen significant meer laagopgeleiden en minder hoogopgeleiden. Dit houdt verband met het geweldsniveau. Uit voorgaande studies is naar voren gekomen dat opleidingsniveau namelijk effect heeft op het mijsgedrag. Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe meer situaties worden ontweken waar geweld zou kunnen worden gepleegd (Hardyns, Pleysier & Pauwels, 2010). Dit blijkt dus ook in Midden/Oost Groningen het geval te zijn.

In het huidig onderzoek vormen opleidingsniveau en inkomensniveau samen de sociaal economische status. Zoals eerder in de wetenschappelijke relevantie is genoemd geeft eerder onderzoek tegengestelde resultaten over de samenhang tussen geweld en SES (Markowitz & Felson, 1998; Cao et al., 1997; Hartnagel, 1980). In dit onderzoek is gebleken dat opleidingsniveau en inkomensniveau, ofwel de sociaal economische status, significant samenhangt met geweld. Dit is aanvullende informatie voor de wetenschappelijke discussie op het gebied van SES en geweld.

Uit de huidige studie blijkt dat er in Midden/Oost Groningen sprake is van minder koopwoningen dan in Noord/West Groningen. Dit is overeen met bevindingen uit de literatuur want minder koopwoningen gaat samen met meer geweld (Hardyns, Pleysier & Pauwels, 2010). Het verschil is echter niet significant.

Het blijkt dat gehuwden minder betrokken zijn bij criminaliteit en geweld (Dykstra & De Valk, 2007). Het huidig onderzoek geeft aan dat er in Midden/Oost

minder gehuwden zijn dan in Noord/West Groningen. Dit verschil is echter niet significant.

Informele sociale controle zorgt voor een betere naleving van lokale normen in een buurt. Sociaal kapitaal is een belangrijk vereiste voor sociale controle. Als het sociaal kapitaal en de sociale controle groter zijn, is er sprake van minder geweld. Uit het huidig onderzoek blijkt dat het sociaal kapitaal in Midden/Oost Groningen significant kleiner is dan in Noord/West Groningen. In Midden/Oost Groningen is dus minder sociale controle. Hierdoor wordt er minder op toegezien dat wetten en regels worden nageleefd. Een ander aspect van sociaal kapitaal is de betrokkenheid van bewoners bij activiteiten en verenigingen in een buurt. Als meer mensen betrokken zijn bij activiteiten en lid zijn van verenigingen, worden het sociaal kapitaal en de sociale controle groter. Resultaten van dit onderzoek geven aan dat minder mensen in Midden/Oost Groningen lid zijn van buurtverenigingen en overige verenigingen dan in Noord/West Groningen. In Midden/Oost Groningen is er dus minder sociaal kapitaal, wat samengaat met het hoge geweldsniveau.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat de verhuismobiliteit in Midden/Oost Groningen significant hoger ligt dan in Noord/West Groningen. Verhuismobiliteit kan verband houden met sociaal kapitaal. Door een hoge verhuismobiliteit wordt er minder snel sociaal kapitaal in een buurt opgebouwd. Dit is een vereiste voor sociale controle in een buurt, wat weer het geweldsniveau kan reduceren. Er wordt vaker verhuisd in Midden/Oost Groningen, waardoor er minder kans is voor het opbouwen van sociaal kapitaal in een buurt.

Uit de literatuur blijkt dat er een positief verband is tussen eenoudergezinnen in een gemeente en de hoogte van geweldsmisdrijven (Borghans & ter Weel, 2003). Hoe meer eenoudergezinnen, hoe meer geweld er in een gemeente wordt gepleegd. In Midden/Oost Groningen zijn er meer eenoudergezinnen dan in Noord/West Groningen, maar dit verschil is niet significant.

5.2. Tekortkomingen

Er zijn enkele tekortkomingen aan deze studie. Ten eerste wordt er in dit onderzoek niet gekeken naar persoonskenmerken, maar naar gemeentekenmerken. Er worden dus geen uitspraken gedaan over het wel of niet voorkomen van kenmerken bij een respondent maar over de mate waarin een kenmerk voorkomt in een gemeente. Dit is ook nog eens genormeerd zodat alle gemeenten te vergelijken zijn. Dit betekent dat het niet zeker is dat de geweldpleger ook daadwerkelijk werkloos is en een lager opleidingsniveau heeft. Door het meten op gemeenteniveau kan er snel een *ecological fallacy* worden gemaakt, ofwel een ecologische denkfout. Dit betekent dat verbanden verkeert worden geïnterpreteerd. Een voorbeeld hiervan is de studie van Robinson (1950). Robinson deed onderzoek naar de mate van geletterdheid en het aantal immigranten in een staat. Uit zijn onderzoek bleek dat hoe meer immigranten in een staat woonden, hoe hoger de mate van geletterdheid. De uitkomsten leken onwaarschijnlijk omdat immigranten over het algemeen een lager geletterdheid hebben dan autochtonen. Robinson toonde aan dat deze positieve samenhang kwam doordat immigranten gingen wonen in buurten waar de geletterdheid van autochtonen hoger lag. De hoge correlatie tussen immigranten en geletterdheid komt dus niet doordat immigranten meer geletterd zijn. Er moet dus voorzichtig om worden gegaan met de interpretaties van de gevonden verbanden.

Ten tweede wordt er met geaggregeerde data gewerkt. Dit kan voor een lichte vertekening zorgen in de resultaten van het onderzoek.

Ten derde is er sprake van een klein aantal gemeenten dat meedoet aan dit onderzoek. Hierdoor is het lastig goede analyses uit te voeren. Uitschieters kunnen het beeld al snel doen vertekenen. Tevens kan een kleine N zorgen voor vertekening op het gebied van het significantieniveau. Echter, het aantal gemeenten kan niet groter zijn omdat er niet meer zijn. Een oplossing kan zijn dat er met buurten wordt gewerkt in plaats van met gemeenten. De vraag is of deze buurten eenduidig aangewezen kunnen worden en of er data op buurtniveau beschikbaar zijn.

Ten vierde kan er niet gepraat worden over causaliteit. Er kan slechts worden aangetoond dat inkomensniveau en werkloosheid samenhangen met geweld, maar er kan in het huidige onderzoek niet worden gezegd dat het de oorzaak is van geweld. Dit is het geval met alle demografische variabelen. Er is alleen vanuit de literatuur aangetoond dat

er een verband bestaat tussen deze demografische kenmerken en geweld. Daarna is aangetoond dat in Midden/Oost deze demografische kenmerken meer aanwezig zijn dan in Noord/West Groningen.

Overigens hangen veel demografische kenmerken met elkaar samen. Dit kan er voor zorgen dat bepaalde verbanden in een lineaire regressieanalyse als het ware wegvallen. In de interpretatie van de uitkomsten moet hier rekening mee worden gehouden.

5.3. Suggesties vervolgonderzoek

Wellicht kan in vervolgonderzoek meer gericht worden op de causaliteit tussen demografische kenmerken en geweld. Hierbij moet onderzocht worden of deze demografische kenmerken daadwerkelijk de oorzaak zijn van geweld in een gemeente. Er moet een groep benaderd worden die wel geweld heeft gebruikt en een groep die geen geweld heeft gebruikt. De groep die wel gebruik gemaakt heeft van geweld is te achterhalen via gegevens van de politie. In deze twee groepen moet er gekeken worden naar kenmerken als opleidingsniveau, inkomensniveau en werkloosheid en dergelijke. Zijn de geweldplegers echt lager opgeleid en zijn zij vaker werkloos? Hierbij is wel de vraag of er genoeg respondenten zijn te vinden die aangeklaagd zijn voor geweld en die mee willen doen aan het onderzoek.

In het onderzoek naar persoonskenmerken en geweld, kan er tevens onderzoek plaatsvinden naar de rol van religie in het wel of niet plegen van geweld. In Hoofdstuk 2 is namelijk geopperd dat religie/kerklidmaatschap effect kan hebben op de aanwezigheid van geweld in een gemeente. Doordat er geen data beschikbaar was per gemeente over religie/kerklidmaatschap, kon dit niet worden getoetst. Wellicht kan in eerder genoemd vervolgonderzoek ook vragen worden gesteld over religie/kerkgang.

Bovendien kan worden onderzocht waarom het opleidingsniveau in Midden/Oost Groningen zo laag is. Ligt het gemiddelde IQ simpelweg lager en/of trekken hoogopgeleiden allemaal weg? En waarom trekken deze hoogopgeleiden weg? Dit kan worden onderzocht door middel van een representatieve steekproef onder volwassen inwoners van Midden/Oost Groningen. In een enquête kunnen respondenten aangeven wat hun hoogst voltooide opleidingsniveau is, en dat van hun kinderen. Tevens kunnen ze

aangeven of hun kinderen (indien niet meer thuiswoonachtig) nog in de regio wonen en wat de eventuele reden is van vertrek. Als namelijk de oorzaken bekend zijn, kan hier beleid op worden gemaakt. Zodoende kan het gemiddelde opleidingsniveau naar een hoger niveau worden getild.

5.4. Beleidsaanbevelingen

In Midden/Oost Groningen is het gebruiken van geweld wellicht een normale manier om problemen op te lossen. Dit gedrag (het gebruiken van geweld) wordt overgenomen door kinderen en jongeren. Een investering op lange termijn is dat kinderen en jongeren leren hoe problemen worden opgelost, zonder het gebruik van geweld. Dit kan door middel van het *High/Scope Perry Preschool* programma, een programma dat in Nederland bekend is onder de naam Kadeiloscoop. In Nederland wordt al met dit programma gewerkt maar nauwelijks in Midden/Oost Groningen. Dit is een programma voor 3-4 jarigen. Deze bewezen effectieve interventie leidt uiteindelijk tot minder geweld (Schweinhart et al., 2005). Hierbij leren kinderen in zes stappen hoe ze om kunnen gaan met conflict-/probleemsituaties.

Om het geweldsniveau te reduceren moet er meer aandacht worden gegeven aan het lage opleidingsniveau. Het opleidingsniveau moet door middel van verschillende methodieken naar een hoger niveau worden getild. Dit kan ook door middel van het *High/Scope Perry Preschool* programma. Het programma richt zich op een actieve leeromgeving voor kinderen. Kinderen creëren hun eigen kennis door interacties met de omgeving en mensen om hun heen. Een leraar speelt met de kinderen, biedt ze steun, moedigt ze aan in het oplossen van problemen en legt de nadruk op de positieve kenmerken van het kind (Hohmann, Weikart & Epstein, 2008). Leraren houden ontwikkelingsindicatoren in het achterhoofd bij het bedenken van de lesstof en het plannen van activiteiten. Een kind krijgt extra hulp op het gebied waar hij/zij een achterstand op heeft. Dit resulteert uiteindelijk in een hoger opleidingsniveau voor deelnemers (Van der Knaap, Nijssen & Bogaerts, 2006). Daarnaast heeft het programma nog meer positieve effecten voor de deelnemers, namelijk een verbeterde arbeidsparticipatie en een verbeterde economische situatie (Van der Knaap, Nijssen & Bogaerts, 2006). Uit een kosten-batenanalyse van Schweinhart (2005) blijkt dat het

programma \$5,67 per geïnvesteerde dollar oplevert. Voor het invoeren van dit programma moet er samengewerkt worden met kleuterscholen/ kinderopvang en basisscholen in Midden/Oost Groningen.

Voor jongeren (12-18 jaar) die ernstig antisociaal gedrag vertonen en vaak geweld gebruiken is het Multi Systeem Therapie (MST) aan te raden. Dit is een bewezen effectief programma (Schoenwald et al., 2008). Deze therapie gaat er vanuit dat jongeren leven in een sociale ecologie van systemen die met elkaar in verband staan (Bronfenbrenner, 1979). Al deze ecologische systemen hebben invloed op elkaar en hebben effect op het gedrag van een jongere. De nadruk van het MST ligt op het aanpakken van de oorzaken van antisociaal gedrag om het probleem aan te pakken. De oorzaken zijn meestal een samenspel van verschillende determinanten uit verschillende sociale systemen. De toegepaste interventies zijn gebaseerd op elk uniek persoon en gericht op het samenspel van oorzaken. De ouders spelen een belangrijke rol in het proces van verandering. Ouders worden sterker gemaakt en gestimuleerd zodat zij de kracht en vaardigheden vinden om effectiever met hun kind om te gaan (Henggeler, et al., 2010). Het gezin speelt een belangrijke rol in het verminderen van antisociaal gedrag. MST wordt sinds 2005 aangeboden in Nederland en dit heeft al tot vele positieve resultaten geleid. In Midden/Oost Groningen is het MST echter nog niet ter beschikking. De dichtstbijzijnde zorginstelling die MST aanbiedt is in Papenvoort (Drenthe). Als het MST beschikbaar is voor antisociale jongeren in Midden/Oost Groningen dan kan dit leiden tot uiteindelijk minder geweld.

In het huidig onderzoek is naar voren gekomen dat vooral inkomensniveau en werkloosheid effect hebben geweld in Midden/Oost Groningen. Het is dus van belang dat er meer hoogopgeleiden en mensen met een hoog inkomen zich vestigen in Midden/Oost Groningen. Met de Blauwe Stad is hier een serieuze poging toe gedaan maar is (nog) niet succesvol. Wellicht kan door middel van imagoverbetering meer hoogopgeleiden en mensen met een hoog inkomensniveau worden aangetrokken. Door middel van een aanhoudende campagne kunnen de positieve kanten van Midden/Oost Groningen worden benadrukt, zoals het groene leven en goedkoop wonen. Als de positieve kanten van Midden/Oost Groningen benadrukt worden, wordt het wonen in Midden/Oost Groningen voor hoogopgeleiden en mensen met een hoog inkomen wellicht aantrekkelijker.

Een minder concrete beleidsaanbeveling is het creëren van werkgelegenheid in Midden/Oost Groningen voor hogeropgeleiden. Om mensen met een hoger opleidingsniveau in een gemeente vast te houden en aan te trekken, moet er namelijk wel werkgelegenheid zijn voor hoogopgeleiden. In deze regio is er vooral werkgelegenheid voor de agrarische en industriële sector. Door middel van overheidsprojecten in het Midden/Oost Groningen te plaatsen, trekken hier hoogopgeleiden naartoe. Dit zorgt voor verbetering van het opleidingsniveau en het inkomensniveau. De vicieuze cirkel kan daarmee mogelijk doorbroken worden. Dit kan leiden tot uiteindelijk minder geweld. Er moet echter wel gekeken worden naar de realiseerbaarheid hiervan, omdat in het verleden al diverse pogingen zijn gedaan voor het creëren van werkgelegenheid in Midden/Oost Groningen.

De aanwezigheid van sociaal kapitaal heeft een remmend effect op het geweldsniveau. Door de aanwezigheid van sociaal kapitaal en sociale controle, wordt er minder snel overgegaan op het gebruik van geweld. Lidmaatschappen van (buurt)verenigingen kan worden gestimuleerd, omdat dit het sociaal kapitaal en sociale controle in een buurt vergroot. Dit kan door meer stimulatiemaatregelen van verenigingen zelf en door ondersteuning vanuit de gemeente, zodat mensen de voordelen zien van lidmaatschappen van (buurt)verenigingen. Het laag aantal lidmaatschappen in Midden/Oost Groningen kan samenhangen met het lage inkomensniveau. De gemeente kan stimuleren door middel van subsidies dat ook mensen met een lager inkomen lid kunnen worden van verenigingen. Dit brengt positieve gevolgen met zich mee, zoals meer sociaal kapitaal en sociale controle en kan leiden tot uiteindelijk minder geweld.

Concluderend kan worden gezegd dat de demografische verschillen tussen beide districten overeenkomen met bevindingen uit de literatuur. Het is in dat opzicht dus ook niet vreemd dat Midden/Oost Groningen een hoger geweldsniveau heeft. Het is nu van belang om hier goed en passend beleid op te maken zodat uiteindelijk het geweldsniveau in Midden/Oost Groningen zal gaan dalen.

Literatuur:

- Alarid, L.F., Burton, V.S. & Cullen, F.T. (2000). Gender and crime among felony offenders: Assessing the generality of social control and differential association theories. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 37, 171-201.
- Anderson, E. (1994). *The code of the streets*. New York/London: W.W. Norton & Company.
- Black, D.J. (1976). *The behaviour of law*. New York: Academic Press.
- Blokland, A.A.J. & Nieuwebeerta, P. (2005). The effects of life circumstances on longitudinal trajectories of offending. *Criminology*, 43, 4, 1203-1240.
- Borghans, L. & Weel, B. ter (2003). Criminaliteit en etniciteit. *Economische Statistische Berichten*, 548-550.
- Bovenkerk, F. & Leuw, E. (2007). Criminologische kennis en de toepasbaarheid daarvan. *Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum*.
- Brink, G., van den (2001). *Geweld als uitdaging. De betekenis van agressief gedrag bij jongeren*. Nederlands Instituut voor Welzijn.
- Brink, G., van den (2003). *Geweld als uitdaging*. In: *Jongeren en grotestadsproblematiek*. Leuven/Apeldoorn: Garant.
- Broer, J., Kuiper, J. & Spijkers, E. (2010). Gezondheidsprofiel Groningen. *GGD Groningen*.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bursik, R.J. & Grasmick, H.G. (1993). *Neighborhoods and crime: The dimensions of effective community control*. New York: Lexington.
- Cao, L., Adams, A. & Jensen, V.J. (1997). A test of the black subculture of violence thesis: A research note. *Criminology*, 35, 367-379.
- Campbell, J.C. (2002). Health consequences of intimate partner violence. *The Lancet*, 359, 1331-1336.
- Cohen, L.E. & Felson, M. (1979). Social change and crime rates trends: A routine activities approach, *American Sociological Review*, 44, 588-608.

- Coleman, J.S. (1987). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95-121.
- Dijk, T. van. & Oppenhuis, E. (2002). *Huiselijk geweld onder Surinamers, Antillianen en Arubanen, Marokkanen en Turken in Nederland. Aard, omvang en hulpverlening*. Hilversum: WODC/Intomart.
- Dykstra, P. & Valk, H. de (2007). Criminelen in de familie. *Demos*, 23, 1, 1-3.
- Egelkamp, M.M. (2002). *Inflation von gewalt? Strafrechtliche en kriminologische analysen von qualifikationsentscheidungen in den Niederlanden und Deutschland*. Rijksuniversiteit Groningen.
- Freeman, R.B. (1996). Why do so many young American men commit crimes and what might we do about it? *Journal of Economic Perspectives*, 10, 1, 25-42.
- Goudriaan, H., Wittebrood, K. & Nieuwbeerta, P. (2004). Buurtkenmerken en aangiftegedrag van slachtoffer van criminaliteit. *Mens & Maatschappij*, 79, 3, 287-314.
- Hannon, L.E. (2005). Extremely poor neighborhoods and homicide. *Social Science Quarterly*, 86, 1418-1434.
- Hartnagel, T.F. (1980). A subculture of violence: Further evidence. *Pacific Sociological Review*, 23, 217-242.
- Hardyns, W., Pleysier, S. & Pauwels, L. (2010). Oorzaken van het mijden van onveilige situaties bij mannen en vrouwen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 4, 374-394.
- Hartjen, C.A. & Priyaradarsini, S. (2003). Gender, peers, and delinquency: A study of boys and girls in rural France. *Youth and Society*, 34 387-414.
- Henggeler, S.W., Schoenwald, S.K., Borduin, C.M., Rowland, M.D. & Cunningham, P.D. (2010). *Multisysteemtherapie voor kinderen en jongeren met antisociaal gedrag*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Hohmann, M., Weikart, D. P., & Epstein, A. S. (2008). *Educating young children* (3rd. ed.). Ypsilanti: High/Scope Press.
- Knaap, L.M. van der, Nijssen, L.T.J. & Bogaerts, S. (2006). *Geweld verslagen? Een studie naar de preventie van geweld in het publieke en semi-publieke domein*. Meppel: Boom Juridische uitgevers. WODC

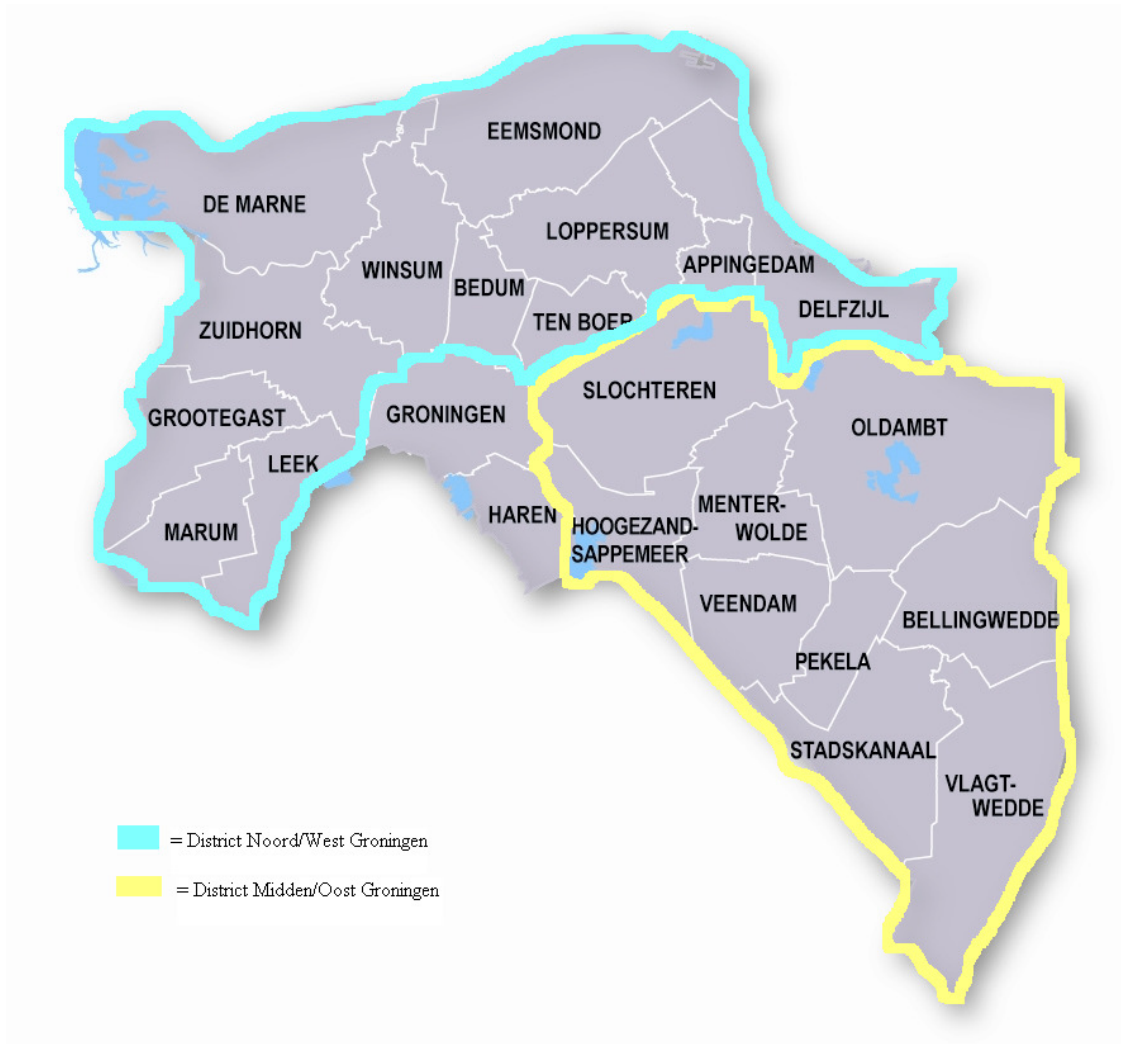
- Krivo, L.J. & Peterson, R.D. (1996). Extremely disadvantaged neighborhoods and urban crime. *Social Forces*, 75, 619-6148.
- Lanier, M.M. & Henry, S. (2009). *Essential criminology (third edition)*. Philadelphia: Westview Press.
- Leeuwen, A. van (2009). Naarden beste plek van Nederland. *Elsevier*.
- Markowitz, F.E. & Felson, R.B. (1998). Social-demographic attitudes and violence. *Criminology*, 36,1, 117- 134.
- Merton, J.K. (1938). Social structure and anomie. *American Sociological Review*, 3, 672-682.
- Middelhoven, L.K. & Driessen, F.M.H.M. (2003). Schelden in het (semi) publieke domein. Een onderzoek onder verschillende beroepsgroepen. *Justitiele verkenningen*, 29, 3, 54-64.
- Miles, J. & Shevlin, M. (2001). *Applying regression & correlation*. Sage Publications: Londen.
- Moffitt, T.E. (2003). Life-course persistent and adolescence-limited antisocial behaviour: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100, 674-701.
- Nieuwbeerta, P., McCall, P.L., Elffers, H., Eising, K. & Wittebrood, K. (2008). Buurtkenmerken en slachtofferschap van moord en doodslag. *Tijdschrift voor Criminologie*, 50, 1, 17- 31.
- Nieuwbeerta, P. & Blokland, A. A. J. (2006). Voorspellen van criminele carrières is moeilijk. Zeker waar het de verre toekomst betreft. *Tijdschrift voor Criminologie*, 48, 4, 361- 377.
- Ohmer, M.L., Warner, B.D. & Beck, E. (2010). Preventing violence in low-income communities: Facilitating residents' ability to intervene in neighborhood problems. *Journal of Sociology & Social Welfare*, 37, 2, 161-191.
- Praamstra, H.J. & Kok, W.F.J. de (2008). *Onderzoek geweld regio Groningen*. Onderzoek in opdracht van Politie Groningen.
- Praamstra, H.J. & Smit, B. (2009). Regionaal Veiligheidsbeeld Groningen. *Veiligheidsanalyse van Politie Groningen*.
- Praamstra, H.J. & Smit, B. (2010). Regionaal Veiligheidsbeeld Groningen. *Veiligheidsanalyse van Politie Groningen*.

- Putnam, R. (2001). *Bowling alone. The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Reep, C. & Oudhof, K. (2009). Wie kwaad doet, kwaad ontmoet? Over de samenhang van slachtofferschap en ouderschap. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51,3, 228-245.
- Robinson, W.S. (1950). Ecological correlations and the Behavior of Individuals. *American Sociological Review*, 15 (3): 351–357.
- Sampson, R.J. & Groves, B. (1989). Community structure and crime: Testing social disorganization theory. *American Journal of Sociology*, 94, 774-802.
- Schoenwald, S.K., Heiblum, N., Saldana, L. & Henggeler, S.W. (2008). The international implementation of multisystemic therapy. *Evaluations & the Health Professions*, 31, 2, 211-225.
- Schwartz, J. (2008). Effects of two sources of male capital on female and male rates of violence: Men in families and old heads. *Sociological Perspectives*, 41, 91-117.
- Schweinhart, L.J., Montie, J., Xiang, Z., Barnett, W.S., Belfield, C.R. & Nores, M. (2005). Lifetime effects. The High/Scope Perry Preschool study through age 40. Ypsilanti: High/Scope Press.
- Shaw, C.R. & McKay, H. (1942). *Juvenile delinquency in urban areas*. Chicago: University of Chicago Press.
- Sheldon, R.G., Tracy, S.K. & Brown, W.B. (2001). *Youth gangs in American society*, Belmont, CA: Wadsworth.
- Smith, D.J. & Ecob, R. (2007). An investigation into causal links between victimization and offending in adolescents. *British Journal of Sociology*, 58, 4, 633-659.
- Snedker, K.A., Herting, J. R. & Walton, E.C. (2009). Neighborhood contextual effects and adolescent substance use: Exploring the moderating role of neighborhoods. *Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association, Montreal Convention Center, Montreal, Quebec, Canada Online*.
- Stokkum, B. van (2009). Houdt religie af van misdaad? *Tijdschrift voor Herstelrecht*, 9, 4, 8-25.
- Sutherland, E.H. (1947). *Principles of criminology*. Philadelphia: J.B. Lippincott.

- Vanfossen, B., Brown, C.H., Kellam, S., Sokoloff, N. & Doering, S. (2010).
Neighborhood context and the development of aggression in boys and girls.
American Journal of Community Psychology, 38, 3, 329-349.
- Vowell, P.R. (2007). A partial test of an integrative control model: neighborhood context,
social control, self-control, and youth violent behavior. *Western Criminology
Review*, 8, 2, 1-15.
- Vries, R.M. de & Huisman, M. (2007). Logistische regressieanalyse. *Rijksuniversiteit
Groningen*.
- Warr, M. & Stafford, M. (1991). The influence of delinquent peers: What they think or
what they do? *Criminology*, 29, 851-866.
- Welch, M.R. et al. (2006). Christian religiosity, self-control and social conformity. *Social
Forces*, 84,3, 1605-1623.
- Williams, S.L. & Mickelson, K.D. (2007). A psychosocial resource impairment model
explaining partner violence and distress: moderating role of income. *American
Journal of Community Psychology*, 40,13-25.
- Wilson, W.J. (1996). When work disappears: *The world of the new urban poor*. New
York: Alfred A. Knopf.
- Wolfgang, M.E. & Ferracuti, F. (1981). *The subculture of violence*. Beverly Hills, CA:
Sage.
- Zalm, G., van der (2009). Achtergronden van huiselijk geweld. *Bijblijven*, 25, 5, 8-15.

INHOUDSOPGAVE BIJLAGE	50
Bijlage 1: Gemeentekaart provincie Groningen	51
Bijlage II: Beschrijving van de variabelen	52
Bijlage III: Uitkomsten t-toetsen	63
Bijlage IV: Assumpties lineaire regressieanalyse	65

Bijlage I: Gemeentekaart provincie Groningen

Bijlage II: Beschrijving van de variabelen**Tabel II 1. Geweld en burenruzies per gemeente**

	Geweld per 100000 inwoners	Burenruzie per 100000 inwoners
Gemeenten	Gemiddelde	Gemiddelde
Appingedam	548,5	249,3
Bedum	344,6	143,6
Ten Boer	255,8	215,4
Delfzijl	664,8	232,8
Eemsmond	407,9	261,8
Grootegast	255,3	140,0
Leek	408,0	129,1
Loppersum	382,7	191,4
De Marne	161,5	199,5
Marum	549,4	325,4
Winsum	191,9	334,0
Zuidhorn	172,3	113,1
Bellingwedde	421,1	226,8
Hoogezand/Sappemeer	615,8	192,8
Menterwolde	311,9	136,0
Oldambt	658,8	225,5
Pekela	681,8	582,2
Slochteren	276,4	244,3
Stadskanaal	646,4	221,5
Veendam	513,9	367,5
Vlagtwedde	651,9	473,6

Gemiddelde (standaarddeviatie) geweld= 434,31 (178,96). Minimum=161,49; maximum=681,78.

Gemiddelde (standaarddeviatie) burenruzie=247,87 (116,07). Minimum=113,10; maximum=582,20. N=21. Ontleend aan politiegegevens.

Geweld in Midden/Oost Groningen

Tabel II 2. Opleidingsniveau per gemeente

	Opleidingsniveau	Opleidingsniveau	Opleidingsniveau	Opleidingsniveau
	'laag' %	'laag-midden' %	'midden-hoog' %	'hoog' %
Gemeenten	Gemiddelde	Gemiddelde	Gemiddelde	Gemiddelde
Appingedam	10%	45%	33%	11%
Bedum	8%	49%	25%	18%
Ten Boer	2%	25%	39%	33%
Delfzijl	7%	38%	36%	19%
Eemmond	8%	42%	35%	16%
Grootegast	15%	34%	32%	19%
Leek	10%	34%	37%	19%
Loppersum	4%	31%	39%	27%
De Marne	10%	28%	43%	19%
Marum	11%	34%	41%	14%
Winsum	9%	21%	39%	31%
Zuidhorn	4%	20%	40%	36%
Bellingwedde	15%	27%	26%	32%
Hoogezand/Sappemeer	9%	36%	37%	18%
Menterwolde	10%	39%	28%	24%
Oldambt	9%	37%	32%	22%
Pekela	16%	33%	39%	12%
Slochteren	6%	35%	35%	23%
Stadskanaal	11%	43%	33%	14%
Veendam	12%	41%	34%	13%
Vlagtwedde	10%	37%	36%	17%

N=21. Bron: GGD Groningen.

Gemiddelde (standaarddeviatie) Opleidingsniveau 'laag'=9,3 (3,6). Minimum=2; maximum=16.

Gemiddelde (standaarddeviatie) Opleidingsniveau 'midden-laag'= 34,7 (7,5). Minimum=20; maximum=49.

Gemiddelde (standaarddeviatie) Opleidingsniveau 'midden-hoog'=35,2 (4,8). Minimum=25; maximum=43.

Gemiddelde (standaarddeviatie) Opleidingsniveau 'hoog'=20,8 (7,3). Minimum=11; maximum=36.

Tabel II 3. Gemiddeld besteedbaar inkomen per gemeente

Gemiddeld besteedbaar inkomen * 1000	
Gemeenten	Gemiddeld
Appingedam	13,4
Bedum	13,6
Ten Boer	13,3
Delfzijl	13,7
Eemsmond	13,1
Groote gast	12,6
Leek	13,8
Loppersum	13,7
De Marne	13,5
Marum	13,2
Winsum	14,2
Zuidhorn	13,8
Bellingwedde	13,3
Hoogezand/Sappemeer	12,9
Menterwolde	12,9
Oldambt	12,9
Pekela	12,2
Slochteren	13,7
Stadskanaal	12,7
Veendam	13,2
Vlagtwedde	12,7

N=21. Bron: Statline.

Gemiddelde (standaarddeviatie)= 13,26(0,49). Minimum=12,20; maximum=14,20

Tabel II 4. Koop-huurwoning per gemeente

Gemeenten	Percentage koopwoning
	%
Appingedam	49,6%
Bedum	68,7%
Ten Boer	72,2%
Delfzijl	63,0%
Eemsmond	61,7%
Grootegeest	71,8%
Leek	66,7%
Loppersum	67,0%
De Marne	66,8%
Marum	72,2%
Winsum	68,5%
Zuidhorn	74,7%
Bellingwedde	72,2%
Hoogezand/Sappemeer	55,9%
Menterwolde	61,7%
Oldambt	62,1%
Pekela	63,0%
Slochteren	71,4%
Stadskanaal	56,3%
Veendam	65,3%
Vlagtwedde	65,9%

N=21. Bron: Statline.

Gemiddelde koopwoning (standaarddeviatie): 65,6 (6,3). Minimum=49,6; maximum=74,7

Tabel II 5. Aantal WW-uitkeringen per gemeente

	WW-uitkeringen per 100 inwoners
Gemeenten	Gemiddelde
Appingedam	2,0
Bedum	1,4
Ten Boer	1,3
Delfzijl	1,8
Eemsmond	1,4
Grootegeest	1,4
Leek	1,9
Loppersum	1,9
De Marne	1,4
Marum	1,8
Winsum	1,5
Zuidhorn	1,3
Bellingwedde	1,7
Hoogezand/Sappemeer	1,9
Menterwolde	1,6
Oldambt	1,9
Pekela	1,9
Slochteren	1,8
Stadskanaal	1,7
Veendam	1,9
Vlagtwedde	1,9

N=21. Bron: Statline.

Gemiddelde ww-uitkeringen (standaarddeviatie): 1,7 (0,2). Minimum=1,3; maximum=2,0.

Tabel II 6. Gehuwden per gemeente

	Percentage gehuwden relatief naar aantal 18+ ers
Gemeenten	%
Appingedam	55,4%
Bedum	60,9%
Ten Boer	61,5%
Delfzijl	58,1%
Eemsmond	57,5%
Grootevast	60,5%
Leek	59,5%
Loppersum	57,8%
De Marne	56,2%
Marum	56,9%
Winsum	59,9%
Zuidhorn	62,6%
Bellingwedde	61,2%
Hoogezand/Sappemeer	53,8%
Menterwolde	59,2%
Oldambt	55,4%
Pekela	57,0%
Slochteren	59,4%
Stadskanaal	58,6%
Veendam	57,6%
Vlagtwedde	59,4%

N=21. Bron: Statline.

Percentage gehuwden gemiddelde (standaarddeviatie); 58,5 (2,3). Minimum=53,8;
maximum=62,6.

Geweld in Midden/Oost Groningen

Het meten van sociale cohesie is gedaan door het meten van een vijftal vragen. Deze vragen zijn ‘Mensen in de buurt helpen elkaar’, ‘Mensen in de buurt voelen zich verbonden met elkaar’, ‘Mensen in de buurt zijn te vertrouwen’, ‘Mensen in de buurt kunnen slecht met elkaar opschieten (omgecodeerd)’ en ‘Ga liever niet om met mensen uit de buurt (omgecodeerd)’. Ze konden op deze vragen antwoord geven in een vijfpuntsschaal. Deze schaal loopt van 1= helemaal mee eens tot 5= helemaal oneens. De Cronbach`s alpha van deze schaal is 0,83. Op deze vraag hebben 4336 mensen een antwoord gegeven. De gegevens zijn verkregen via GGD Groningen.

Tabel II 7. Sociale cohesie en lidmaatschap (buurt)vereniging per gemeente

Gemeenten	Gebrek aan sociale cohesie Gemiddelde rapportcijfer	Geen lidmaatschap ‘overige’ verenigingen %	Geen lidmaatschap buurtverenigingen %
Appingedam	2,2	44%	74%
Bedum	2,0	29%	63%
Ten Boer	1,5	20%	49%
Delfzijl	2,3	37%	67%
Eemsumond	2,0	31%	53%
Grootegast	2,0	26%	48%
Leek	2,1	34%	69%
Loppersum	1,8	17%	49%
De Marne	2,0	26%	55%
Marum	1,4	36%	71%
Winsum	1,7	38%	77%
Zuidhorn	1,8	23%	51%
Bellingwedde	2,2	34%	57%
Hoogezand/Sappemeer	2,6	41%	77%
Menterwolde	2,2	36%	78%
Oldambt	2,3	39%	75%
Pekela	2,2	41%	77%
Slochteren	2,0	24%	47%
Stadskanaal	2,2	35%	76%
Veendam	2,6	33%	73%

Geweld in Midden/Oost Groningen

Vlagtwedde	1,8	35%	59%
------------	-----	-----	-----

N=21. Bron: GGD Groningen.

Gemiddelde (standaarddeviatie) 'gebrek aan sociale cohesie'=2,04 (0,31). Minimum=1,4; maximum= 2,6.

Gemiddelde (standaarddeviatie) 'geen lidmaatschap overige verenigingen'= 32,33 (7,30). Minimum=17; maximum=44.

Gemiddelde (standaarddeviatie) 'geen lidmaatschap buurtverenigingen'=64,05 (11,56). Minimum=47; maximum=78.

Tabel II 8. Verhuismobiliteit per gemeente

Verhuismobiliteit relatief per 1000 inwoners	
Gemeenten	Aantal
Appingedam	86,3
Bedum	68,9
Ten Boer	65,1
Delfzijl	83,7
Eemsmond	78,5
Groote gast	58,3
Leek	77,2
Loppersum	69,1
De Marne	76,7
Marum	67,4
Winsum	74,8
Zuidhorn	71,1
Bellingwedde	72,5
Hoogezand/Sappemeer	94,7
Menterwolde	77,0
Oldambt	82,6
Pekela	91,1
Slochteren	70,5
Stadskanaal	90,6
Veendam	87,1
Vlagtwedde	88,8

N=21. Bron: Statline.

Gemiddelde verhuismobiliteit (standaarddeviatie): 77,7 (9,8). Minimum=58,3; maximum=94,7.

Tabel II 9. Eengezinshuishoudens per gemeente

Eengezinshuishoudens per 100 inwoners	
Gemeenten	Aantal
Appingedam	15,1
Bedum	11,5
Ten Boer	9,7
Delfzijl	14,6
Eemsmond	12,9
Grootegeest	9,1
Leek	11,2
Loppersum	12,2
De Marne	14,5
Marum	9,5
Winsum	11,8
Zuidhorn	10,2
Bellingwedde	12,9
Hoogezand/Sappemeer	14,8
Menterwolde	10,9
Oldambt	14,1
Pekela	13,5
Slochteren	10,3
Stadskanaal	13,9
Veendam	13,2
Vlagtwedde	13,1

N=21. Bron: Statline.

Gemiddelde eengezinshuishoudens: 12,3 (1,9). Minimum=9,1; maximum=15,1.

Geweld in Midden/Oost Groningen

Tabel II 10. Aantal allochtonen en Antilianen per gemeente

Gemeenten	Percentage allochtonen %	Percentage Antilianen %
Appingedam	12,2%	0,0%
Bedum	6,0%	0,2%
Ten Boer	6,0%	0,3%
Delfzijl	16,0%	1,8%
Eemsum	5,5%	0,3%
Grootegast	3,1%	0,0%
Leek	7,6%	0,3%
Loppersum	5,8%	0,3%
De Marne	5,6%	0,1%
Marum	5,7%	0,1%
Winsum	6,3%	0,4%
Zuidhorn	5,9%	0,1%
Bellingwedde	10,5%	0,1%
Hoogezand/Sappemeer	17,8%	1,1%
Menterwolde	6,3%	0,1%
Oldambt	9,9%	0,2%
Pekela	10,2%	0,1%
Slochteren	5,9%	0,3%
Stadskanaal	7,9%	0,1%
Veendam	11,3%	0,2%
Vlagtwedde	7,8%	0,1%

N=21. Bron: Statline. Gemiddelde (standaarddeviatie) Allochtonen= 8,3 (3,7).

Minimum=3,1; maximum=17,8. Gemiddelde (standaarddeviatie) Antilianen= 0,3 (0,4).

Minimum=0,0; maximum=1,8.

Bijlage III: Uitkomsten T-toetsen***Tabel III 1. 'Group statistics' van de independent T-toetsen.***

	Group Statistics				Std. Error Mean
	District	N	Gemiddelde	Std. Deviatie	
Burenruzies	Noord/West	12	211,28	73,32	21,16
	Midden/Oost	9	296,67	146,97	48,99
Opleidingsniveau, laag,	Noord/West	12	8,16	3,56	1,03
	Midden/Oost	9	10,89	3,10	1,03
Opleidingsniveau, Laag- midden	Noord/West	12	33,42	9,11	2,63
	Midden/Oost	9	36,44	4,67	1,56
Opleidingsniveau, Midden-hoog	Noord/West	12	36,58	4,87	1,40
	Midden/Oost	9	33,33	4,18	1,39
Opleidingsniveau, Hoog,	Noord/West	12	21,83	7,95	2,30
	Midden/Oost	9	19,44	6,44	2,15
Gemiddeld besteedbaar inkomen	Noord/West	12	13,49	0,41	0,12
	Midden/Oost	9	12,94	0,42	0,14
Eigen woning	Noord/West	12	66,91	6,66	1,92
	Midden/Oost	9	63,75	5,72	1,90
Huurwoning	Noord/West	12	30,33	6,36	1,84
	Midden/Oost	9	32,31	4,71	1,57
Ww-uitkering	Noord/West	12	1,59	0,26	0,08
	Midden/Oost	9	1,81	0,12	0,04
Totaal gehuwde mensen	Noord/West	12	58,90	2,25	0,65
	Midden/Oost	9	57,96	2,28	0,76
Gebrek aan sociale cohesie	Noord/West	12	1,90	0,27	0,08
	Midden/Oost	9	2,23	0,25	0,08
Geen lidmaatschap vereniging,	Noord/West	12	30,08	8,05	2,32
	Midden/Oost	9	35,33	5,17	1,72
Geen lidmaatschap buurtvereniging,	Noord/West	12	60,50	10,80	3,12
	Midden/Oost	9	68,78	11,39	3,80
Verhuismobiliteit	Noord/West	12	73,09	7,99	2,30
	Midden/Oost	9	83,88	8,70	2,90

Geweld in Midden/Oost Groningen

Eengezinshuishoudens	Noord/West	12	11,86	2,07	0,60
	Midden/Oost	9	12,97	1,47	0,49
Allochtonen	Noord/West	12	7,14	3,49	1,01
	Midden/Oost	9	9,72	3,56	1,19
Antilianen	Noord/West	12	0,33	0,49	0,14
	Midden/Oost	9	0,24	0,32	0,11

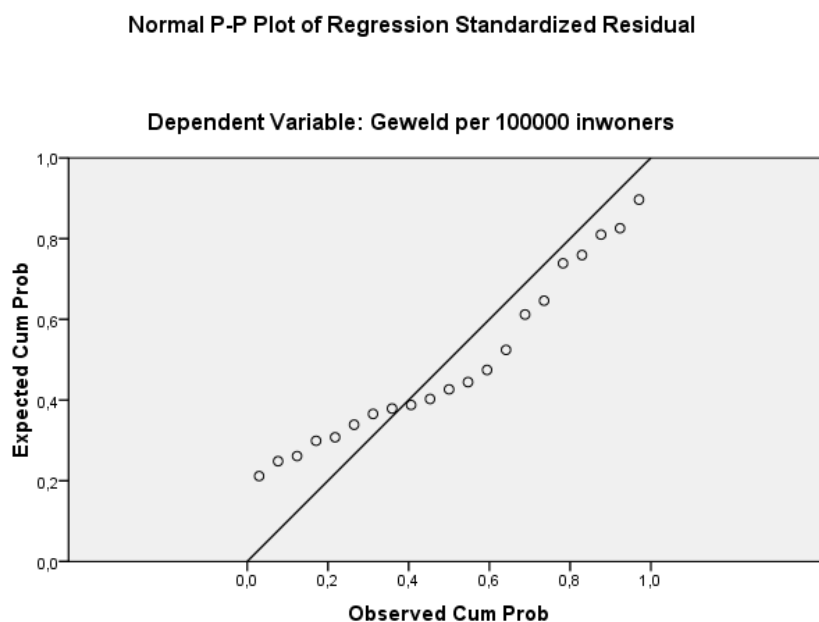
N=21.

Bijlage IV: Assumpties lineaire regressieanalyse

Voor de regressieanalyse zijn er modelassumpties. De eerste assumptie is dat bij elke waarde van de afhankelijke variabele, de verdeling van de residuen normaal verdeeld moet zijn (Miles en Shevlin 2001). Niet-normaliteit kan ontstaan door uitbijters en/of door scheefheid of gepiektheid. Uitbijters kunnen worden ontdekt aan de hand de Cook's Distance. De Cook's Distance gebruikt in de berekening de scores van de onafhankelijke variabelen en de afhankelijke variabele. Als de waarde boven een één is, dan is er sprake van een uitbijter. In dit onderzoek heeft de Cook's Distance de waarde 0,09. Dit betekent dat er geen sprake is van uitbijters.

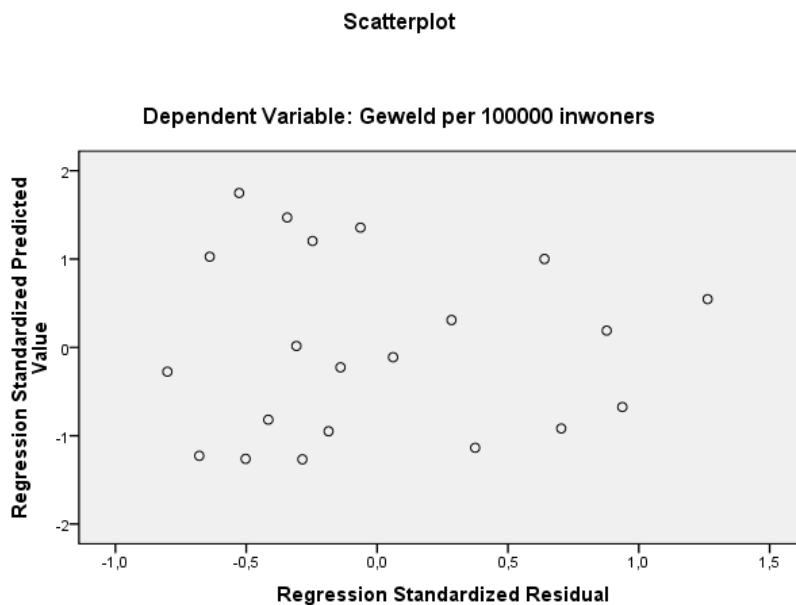
Naast de uitbijters moet er ook gekeken worden naar de normaliteit van de residuen. Of er sprake is van de normaliteit van individuen kan worden gezien in de P-P plot van de gestandaardiseerde residuen voor de afhankelijke variabele. De lijn in de P-P plot (zie Figuur IV 1) geeft aan waar de punten moeten liggen als aan de aanname van normaliteit wordt voldaan. Daaraan kan worden gezien dat er lichte afwijkingen zijn van de lijn. Aan de assumptie van normaliteit kan dus niet geheel worden voldaan, maar de schending is niet ernstig.

Figuur IV 1. P-P plot hele model.

De tweede assumptie van een regressieanalyse is dat er sprake moet zijn van homoscedasticiteit. Dit betekent dat de variantie van de residuen bij elke set van waarden voor de onafhankelijke variabele gelijk is (Miles & Shevlin 2001). Daarvoor moet er naar de scatterplot, ofwel een spreidingsdiagram (zie Figuur IV 2) van het hele model worden gekeken. Als blijkt dat er een willekeurige puntenwolk is, oftewel de “dikte” van de puntenwolk overal even groot is, dan kan men spreken van homoscedasticiteit. Er mag geen sprake van een systematische afwijking zijn. In de scatterplot kan worden gezien dat de puntenwolk redelijk willekeurig is.

Figuur IV 2. Scatterplot hele model.

De derde assumptie is er in het model sprake moet zijn van lineariteit. Het gemiddelde van de residuen moet gelijk zijn aan 0 (Miles & Shevlin 2001). Dat betekent dat de relatie tussen de onafhankelijke variabelen en de afhankelijke variabele lineair moet zijn. Dat kan worden gezien aan de hand van de plot van de residuen tegen de voorspelde waarde van geluk (zie Figuur IV 2). Er mogen in dit figuur geen systematische afwijkingen te zien zijn van de nullijn. Dat is hier ook niet het geval. Aan de assumptie van lineariteit kan dus worden voldaan. Het gemiddelde van het model is 0 en de standaarddeviatie is 1,0.

De vierde modelassumptie is dat er geen samenhang bestaat tussen residuen, ofwel dat er sprake is van onafhankelijke waarnemingen. Daarvoor moet er naar de data en naar de onderzoeksdesign worden gekeken. Bij alle variabelen die afkomstig zijn van Statline, zijn alle personen meegenomen. Dit zijn onafhankelijke waarnemingen. GGD Groningen heeft in haar onderzoek een representatieve steekproef onder 2% van de bevolking van 19 jaar en ouder. Het ziet er naar uit dat de respondenten onafhankelijk zijn van elkaar en dat er aan de assumptie kan worden voldaan. Dat blijkt ook uit de Durbin-Watson toets. De waarde van de Durbin-Watson toets varieert tussen de nul en de twee. Als de waarde dicht bij de twee ligt is er sprake van onafhankelijkheid. Dit is in dit onderzoek ook het geval omdat de waarde 2,0 is.

De vijfde modelassumptie is dat er geen sprake mag zijn van multicollineariteit. Dat houdt in dat er geen samenhang mag zijn tussen de onafhankelijke variabelen. In de correlatiematrix (tabel 1) is te zien dat er wel samenhang is tussen verschillende variabelen. De *VIF* en de *Tolerance* zijn geschikte maten om multicollineariteit op te sporen. Als de *VIF* boven de waarde van tien komt en de *Tolerance* boven de waarde van 1, is er sprake van multicollineariteit. De *Tolerance* komt in alle gevallen niet boven de waarde van 1. De *VIF* echter komt in enkele gevallen wel boven de waarde van 10. Zoals te verwachten is, hangen alle variabelen over opleidingsniveau samen. Tevens hebben 'geen lidmaatschap vereniging', 'verhuismobiliteit' en 'eenpersoonshuishoudens' een hogere waarde dan 10 als *VIF*. Er is dus wel sprake van multicollineariteit tussen deze variabelen. Aan de vijfde assumptie over multicollineariteit kan dus niet worden voldaan. Om deze schending tegen te gaan, worden sommige variabelen weggelaten. Met opleidingsniveau wordt alleen 'opleidingsniveau laag' meegenomen in het model. Met

het toetsen van het model met minder variabelen, blijkt dat de multicollineariteit voor een groot deel is verdwenen. Alleen 'eengezinshuishoudens' blijkt nog een grotere *VIF score* dan 10 te hebben (11,36). De *Tolerance* komt echter wel onder de score van 1.